

RISKIEN KESKELLÄ

KEHITYSYHTEISTYÖ / KATASTROFIAPU / PAKOLAISUUS

Sisällys

Kannen kuva: Maria Santto.
Wilenne Frenel, 32, lastensa
kanssa tuhoutuneen kotinsa
raunioilla Haitissa.

10

Haiti

Köyhä saarivaltio
yrittää selviytyä
hurrikaanin
tuhoista

14

Sierra Leone

Ebola-epidemia
jätti syvät arvet

26

Itämeri

Lähivesillä tehoste-
taan meripelastusta
suuronnettomuuden
varalta

20

Käteisapu

Uusi avustusmuoto
auttaa kuivuudesta
ja konfliktista
kärsiviä

34

Irak

Suomalaiset
auttavat sodan
uhreja Pohjois-
Irakissa

14

Pohjois-Korea

Eristynyt maa
kehittää katastrofi-
valmiuttaan

Onnistunutta kotoutumista

Kunnallisvaalien ehdokaslistoilla oli aiempaa enemmän maahanmuuttajataustan omaavia ehdokkaita. Ehdokkaat ovat saaneet äänestäjät liikkeelle ja kaupungin- ja kunnanvaltuutetuiksi valittiin merkittävästi enemmän maahanmuuttajataustaisia suomalaisia kuin aikaisemmissa vaaleissa.

Maahanmuuttajataustaisten aktiivisuus ehdokkaina, valtuutettujen määrän kasvu sekä äänestysaktiivisuus kertovat onnistuneesta kotoutumisesta, vaikkei sitä ääneen vaalien aikaan olekaan sanottu.

Valtuustoihin saatiin ihmisiä, joilla on kokemusta maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvistä kysymyksistä. Tämä on hyvä asia. Päätöksentekoon tarvitaan uusia näkökulmia.

Syksyn 2015 pakolaistilanne nosti uudella tavalla esiin yhteisen riippuvuutemme maapallon asukkaina. Etäiset asiat näkyvät entistä enemmän myös kotipaikkakunnillamme, kun maailman kriisejä paossa olevat etsivät uutta kotia.

Maailma kotoutuu Suomeen, jos vaan annamme sille reilun mahdollisuuden. Se vaatii kuitenkin tekoja meiltä kaikilta, avointa mieltä ja tahtoa ottaa jokainen tasavertaisena mukaan yhteisöihin ja yhteisistä asioista päättämiseen.

Emme saa unohtaa, että kenenkään ensisijaisena toiveena ei ole lähteä kotoaan.

Enemmistö kotinsa jättäneistä haluaisi palata kotiinsa. Maailmassa on yli 60 miljoonaa pakolaista. Heistä Suomeen on päätynyt vain promillen puolikkaan verran. Vuonna 2015 pakolaisiksi päättyi joka päivä noin 34.000 ihmistä, joka on keskiarvo suomalaisen kaupungin väkimäärä. Pakolaisleirille päätyvä viettää leirillä nykyisin keskimäärin 17 vuotta.

Jos maailman pakolaiset eivät löydy Suomesta tai Euroopasta, missä he sitten ovat? He ovat niin lähellä entistä kotiaan kuin se vaan on mahdollista.

Yli kuusikymmentä prosenttia maailman pakolaisista on paennut kodistaan, mutta ei kotimaastaan. Heitä kutsutaan maiden sisäisiksi pakolaisiksi. 27 prosenttia pakolaisista on hakeutunut kotimaansa naapuriin. Nämä ovat säännönmukaisesti kehitys- tai kehittyviä maita. Uudenmaan maakunnan kokoinen Libanon isännöi osapuilleen yhtä

montaa Syyrian sisällissodan pakolaista kuin koko Euroopan mantereelle tuli pakolaisia vuonna 2015.

Pakolaiskriisi ei siis ole Suomessa, eikä se ole Euroopassa. Kriisi on läsnä maissa, joista pakolaiset ovat lähtöisin, sekä niiden naapurimaissa.

Kriisin hoidon kannalta keskeistä on, mitä kyetään tekemään pakolaisuutta synnyttävien maiden ongelmille, ja miten pakolaisia kyetään auttamaan lähimaissa. Humanitaarinen apu pitää ihmiset hengissä, ja jonkinlaisen katon pään päällä. Sille ei ole korvaajaa, mutta se ei yksin riitä.

Tarvitaan kehityspolitiikkaa, joka pyrkii ja pystyy kohdentamaan toimenpiteitä pakolaisuutta aiheuttavien tekijöiden poistamiseksi, niiden lieventämiseksi, ja kotiinpaluun mahdollistamiseksi. Se on talouden vahvistamista, koulutusta ja terveydenhuoltoa. Se merkitsee sitä, että naiset ovat mukana pöydissä, jossa rauhasta päätetään. Se on toivon antamista. Kotiin paluu on tavoitteiden kärjessä niin pitkään kuin pienikin toivon sirpale on näkyviissä.

Niille, jotka eivät voi palata kotiinsa, kotoutuminen esimerkiksi Suomeen on ratkaisu, joka tarjoaa mahdollisuuden ihmisarvoiseen elämään.

Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liike on aktiivinen toimija pakolaisen polulla. Suomen Punainen Risti tukee ja tekee työtä tämän polun joka askelmalla: Syyriassa, Afganistanissa, Etelä-Sudanissa, Somaliassa, Keniassa, Etiopiassa, Irakissa, Libanonissa, Kreikassa... ja lopulta kotisuomessa tulijan tukena.

Työmme on mahdollista tuhansien vapaaehtoistemme ja sen tuen turvin jota suomalaiset ovat eri tavoin osoittaneet Suomen Punaiselle Ristille sen 140 toimintavuoden aikana. Lämmin kiitos tästä teille kaikille.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri

Katastrofivalmiutta kohotetaan Koreassa

Toistuvat tulvat ja kuivuudet pahentavat lähes 25-miljoonaisen kansan ruokaturva- ja terveystilannetta Pohjois-Koreassa. Suomen Punainen Risti on harvoja suomalaisia järjestöjä, jotka tekevät eristäytyneessä maassa pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä.

Jangsan rissä, keskisessä Sinyangin maakunnassa, aukeaa jyrkkien vuorten keskeltä jokilaakso. Maissipellot kurkottavat kohti vuoria, ja alhaalla laaksossa tähkiä kuivatetaan identtisten yksikerroksisten kotien katoilla. Pohjois-Koreassa kaikki mahdolliset maatilkut viljellään, mutta silti miljoonat kärsivät aliravitsemuksesta.

YK:n vuoden 2016 tilaston mukaan 18 miljoonan pohjoiskorealaisen ruuansaaanti on epävarmaa, ja 10,5 miljoonaa on aliravittuja. Ruuan tuotannon lisääminen onkin yksi maan kehitystavoitteista. Jo 70

vuotta toiminut Pohjois-Korean Punainen Risti osallistuu tämän päämäärän toteuttamiseen. Sen kumppani, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälinen liitto (IFRC), on yksi harvoista kansainvälisistä humanitaarisista järjestöistä joiden sallitaan toimia rajoitetusti maassa.

Jangsan rissä on oltu monta kertaa tulvien armoilla: sadot ja ruokavarastot ovat pyyhkiytyneet veden mukana. Haavoittuvuutensa vuoksi se valittiin osallistumaan Punaisen Ristin yhteisökeskeiseen kehitysohjelmaan neljä vuotta sitten. Ohjelma kokoaa useita hankkeita,

JANGSAN RIN KASVIHUONEET TUOTTAVAT JOPA 50 TONNIA VIHANNEKSIA VUODESSA, JOTEN SADOSTA RIITTÄÄ MYYNTIINKIN.

Pohjois-Koreassa on saanut jo joidenkin vuosien ajan harjoittaa epävirallista, pienimuotoista yksityisyrittäjyyttä.

joita parantavat ravinnonsaantia ja toimeentulomahdollisuuksia, tarjoavat parempaa sanitaatiota, sekä vähentävät katastrofien vaikutuksia.

Punaisen Ristin vapaaehtoinen Jo Kum Ju tietää omakohtaisesti kuinka rankkaa kaikkein haavoittuvammassa asemassa olevien kyläläisten elämä on. Hänen miehensä on invalidi.

”Lapsesta huolehtiminen yksin ei ole helppoa. Menin Punaisen Ristin puheille, ja kerroin että minulla on maatalousalan koulutusta. Niinpä pääsin tänne kasvihuoneelle töihin”, hän kertoo.

Nykyään hän työskentelee kasvihuonehankkeen vetäjänä. Hän valvoo kasvihuoneiden tuotantoa, ja kouluttaa muita työntekijöitä.

Kahdeksassa kasvihuoneessa kasvaa kurkkua, tomaattia, chiliä ja salaattia, joista voi valmistaa korealaista hapatettua perinneruokaa kimchiä. Vihannekset täydentävät kollektiivitoiltoja saatavia perusruokatarpeita. Jangsan rin kasvihuoneet tuottavat jopa 50 tonnia vihanneksia vuodessa, joten sadosta riittää myyntiinkin. Pohjois-Koreassa on saanut jo joidenkin vuosien ajan harjoittaa epävirallista, pienimuotoista yksityisyrittäjyyttä.

Jo Kum Ju järjestää myös vihanne-lähetyksiä paikallisille asukkaille joiden katsotaan olevan erityisen haavoittuvassa asemassa. ”Me toimitamme vanhoille ja huonokuntoisille ihmisille tuoreita vihanneksia erityisesti talviaikaan. Osa hakee vihannekset täältä itse, mutta toisille viemme ne kotiin saakka”, Jo Kum Ju kertoo.

Hän kiinnittää täyden kurkkukorin polkupyörän tarakalle ja lähtee polkemaan kylän läpi kohti Kim Yong Aen taloa. Viimeiset sadat metrit ovat jyrkkää nousua pitkin mäensyrjää. Kim Yong Ae ei itse kykene kasvattamaan vihanneksia talonsa ympärillä pienellä tontilla, koska hänellä on vakava selkäsairaus. Siististi hoidetulle pihalle on koottu kuivumaan kaikki, mitä luonnosta irti saa: muutamia pavun palkoja ja marjoja.

”Nyt saan tuoreita vihanneksia kerran viikossa, kaalia, chiliä tai kurkkuja. Saamme myös veden taloomme Punaisen Ristin ansiosta”, Kim Yong Ae kiittelee.

Vieressä Jo Kum Ju tiivistää vapaaehtoisuuden merkityksen itselleen. ”Tunnen itseni hyvin tarpeelliseksi, ja näen että nämä ihmiset ovat tyytyväisiä.”

PUHDASTA VETTÄ KOKO KYLÄLLE

Singyangin naapurimaakunnassa Yangdokissa, Tongyang rin kylässä, vanha vesivarasto ja putkisto tuhoutuivat kokonaan tulvissa kymmenen vuotta sitten. Kaksi lähdettä ja joki olivat kyläläisten ainoat vesilähteet.

Nyt Punaisen Ristin vapaaehtoinen ja paikallisen kollektiivitalan johtaja Ji Yong Jini esittelee ylpeänä uutta vesivarastoa. Vuorilta tuleva puro johdetaan maasuo-dattimien läpi vesitankkiin ja sieltä se putkittuu kylän noin sadalle taloudelle.

Varat uuteen vesijärjestelmään on saatu Punaisen Ristin yhteisöjen kehittämisohjelmasta.

”Aiemmin veden haku vei paljon aikaa, ja kyläläisillä oli likaisen veden aiheuttamia sairauksia. Nyt vesiperäiset sairaudet ovat vähentyneet neljäsosaan entisestä”, Ji Yong Jini sanoo.

Vesijärjestelmän rakentaminen aloitettiin vuonna 2015. Veden saannin lisäksi on parannettu asukkaiden käymälöitä ja annettu hygienianeuvontaa.

Pak Yong Hyin perhe on yksi puhtaan veden saajista. Perheen talon edustalla kuivuu kauniissa järjestyksessä punaisia chilejä kuten monessa pohjoiskorealaiskodissa sadonkorjuun aikaan. Pihalla käyskentelee muutama kana ja kolme possua röhkii takapihalla.

Rouva Pak kertoo, että aiemmin vedensaanti oli hankalaa erityisesti sateiden aikaan, koska sadevesi sekoitti jokeen maa-ainesta ja bakteereja. ”Ihmiset hakivat vetensä joesta ja saivat vatsatauti- ja erityisesti vanhukset kärsivät.”

Hänen omassa perheessäänkin on erityisesti isoäidin terveys kohentunut puhtaan veden ansiosta. Kaiken kaikkiaan perheenjäseniä on viisi. Myös aikaa säästyy, sillä veden hakuun saattoi kulua jopa puolitoista tuntia.

Pakin perheessä on myös uusi käymälä, joka on rakennettu osana vesi- ja sanitaatio-ohjelmaa. Pak Yong Hui kehuu sen puhtautta ja sitä että uusi käymälä ei houkuttele kärpäsiä.

Jo Kum Ju, 35, (oik.) sai työpaikan Punaisen Ristin tukemasta kasvihuoneesta. Nämä kurkut jaetaan yhteisön haavoittuvimmille jäsenille ravinnoksi. Runsaasta sadosta riittää myös myyntiin.

Kim Yong Ae saa joka viikko tuoreita vihanneksia kotiin-kuljetuksena Punaiselta Ristiltä. Selkäsairautensa vuoksi hän ei voi tehdä ruumiillista työtä, kuten hoitaa kasvimaata.

Osana yhteisö-keskeistä kehitys-ohjelmaa Bulgunbyol rin asukkaat ovat saaneet Punaiselta Ristiltä koneen, jolla voi valmistaa maissinuudeleita.

Pohjois-Korean Punaisen Ristin nuorisojäsenet järjestivät ensiapuesityksen Sinyangin maakunnassa. Nuorten valistustehtäviin kuuluu myös tieturvallisuus.

Kahden kuukauden ajan 40 talkoolaista ahertaa täällä joka päivä, kantaen kivenmurikoita joen penkalle vahvistukseksi. Toiset keräävät kiviä valtavia tulvavalleja varten.

Punaisen Ristin ohjelma kiinnostaa myös hänen tyttärtään. Koulupäivän jälkeen Ji Guk Hua pukee päälleen Punaisen Ristin anorakin, ja lähtee valistuslehtisten kanssa kylän raitille. Tongyang rissä joukko naisia ja lapsia on kokoontunut tienrysteykseen valmiina kuuntelemaan käytännön konsteja parempaan arkihygieniaan.

Kuusitoistavuotias Ju Guk Hua on ollut Punaisen Ristin vapaaehtoinen jo viiden vuoden ajan. Hänen parhaat ystävänsä samalla luokalla ovat myös mukana vapaaehtoistyössä. Valistustyötä tehdään laulun ja soiton voimalla. Tongyang rin nuoret sanovat olevansa iloisia siitä, että

heillä on mahdollisuus oppia laulua ja eri instrumenttien soittoa osana valistustyötä.

”Terveyden edistämiseksi autan yhteisöä parantamaan terveyttään. Saan myös itse lisää terveystietoa”, Ji Guk Hua sanoo. Harrastuksesta voisi tulla myös ammatti. ”Haluan tulla lääkäriksi”, hän sanoo, ja jatkaa työpäiväänsä valistushetkestä kylän terveysklinikalle ammattihenkilökunnan avuksi.

PUUSTA ON MONEKSI

Myös kylän mäenrinteellä käy kuhina, kun kymmenet Punaisen Ristin vapaaehtoiset ahertavat. Puiden taimitarhassa

on sadonkorjuun ja istutuksen aika. Osa talkoolaista kantaa puuntaimia niille kaivettuihin istutuskuoppiin, osa hoitaa uusien taimien kastelun. Taivaaltakin tihuttaa hiukan kasvovoimaa.

Punaisen Ristin rahoittamassa taimitarhassa kasvaa kymmentä eri puulajia. Jotkut kasvatetaan puutavaraksi, toiset hedelmien tai lääkitsevien ainesosien vuoksi. Keväällä 200 000 lehtikuusen tainta istutetaan keväällä 100 000 puustukkaan kanssa.

Viereen kylvetään 20 kiloa kastanja- ja päärynäpuun siemeniä.

”Jotkut puista kasvavat hyvin nopeasti ja niiden juuret auttavat estämään

mutavyöryjä kun sataa rankasti. Jos istutamme paljon puita, voimme käyttää niitä polttopuina ja hedelmät voidaan jakaa kouluihin ja päiväkoteihin”, taimitarhan johtaja Ri Hwa Gon selittää. Yksi yhteisöpohjaisen ohjelman tärkeimmistä osista onkin riskien vähentäminen ja yhteisöjen kestävyys rakentaminen.

TULVAVALLISTA SUOJAA

Pohjoiskorealainen erikoisuus on Punaisen Ristin vapaaehtoisten nuorisokuoro, joka laulaa ja soittaa tunnelman kohottamiseksi kun sadat vapaaehtoiset rakentavat tulvavallia kivenmurikka kerrallaan.

Kaiken kaikkiaan Pohjois-Koreassa on 110 000 vapaaehtoista ja 370 000 nuorta vapaaehtoista.

Yo Vi Chon -joen leveässä uomassa, itä-rannikolla sijaitsevassa Etelä-Hamgyongin provinssissa on käynnissä EU:n komission humanitaarisen työn toimiston ECHO:n rahoittaman hankkeen talkoot. Alueella on tulvia lähes vuosittain, joten poikittaisilla tulvavalleilla hillitään tulvaveden liikkeitä ja hajotetaan virtausta pienemmiksi uomiksi.

Tulvavallilla pyritään estämään suuronnettomuudet, kuten syksyn 2016 tuhoiset tulvat pohjoisemmassa, Kiinan rajalla. Silloin rankkasateiden aiheuttamat

Pohjois-Korea

- Pääkaupunki: Pjongjang
- Pinta-ala: 120 538 km²
- Väkiluku: 25 115 311
- Väestötiheys: 198,3 / km²

Fakta:

- Pohjois-Korea on yksi maailman suljetuimmista valtioista.
- Ruokaturva, katastrofivalmiuden kohentaminen ja terveydenhoidon kehittäminen tuottavat maassa mittavia haasteita.

nen tuottavat maassa mittavia haasteita. Suomen Punainen Risti on tukenut avustusoperaatioita Pohjois-Koreassa vuodesta 1990 alkaen. SPR:n ensimmäinen terveysdelegaatti sijoitettiin maahan 1998. Viimeisin delegaattisijoitus on vuodelta 2014. Viimeisin kuluneiden kuuden vuoden ajan SPR on tukenut yhteisöperustaisia terveysohjelmia maassa.

Punaisen Ristin vapaaehtoiset ja kyläyhteisön jäsenet istuttavat puun taimia eroosion ja mutavyöryjen estämiseksi. Taimet saadaan Punaisen Ristin tukemasta taimitarhasta. Osa puista kasvatetaan polttopuiksi, osasta saadaan hedelmiä.

tulvat vaikuttivat jopa 600 000 ihmisen elämään. Ainakin 133 ihmistä kuoli, 100 000 evakuoitiin, 35 000 taloa tuhoutui ja tuhannet ihmiset jäivät ilman puhdasta vettä. Lisäksi tulvat tuhosivat yli 10 000 hehtaaria viljaa, sillä sato jäi keräämättä ennen rankkasateita.

Katastrofien ennakointiin ja valmistautumiseen kannattaa siis satsata. Valmiushanke tähtää Pohjois-Korean Punaisen Ristin valmiuden kehittämiseen, sekä yhteisöjen oman valmiuden parantami-

TULVAVALLILLA PYRITÄÄN ESTÄMÄÄN SUURONNETTOMUUKSET, KUTEN SYKSYN 2016 TUHOISAT TULVAT, KIINAN RAJALLA.

Silloin rankkasateiden aiheuttamat tulvat vaikuttivat jopa 600 000 ihmisen elämään.

Punaisen Ristin esiintyjäryhmä nostattaa Yo Vi Chon -joen uomassa rehkvien talkoolaisien yhteishenkeä.

seen. Tavoitteena on parantaa yhteisöjen kykyä selviytyä muun muassa kuivuuksista ja tulvista, ja lieventää niiden vaikutuksia paikalliseen ruuantuotantoon.

”Jos tässä tulvii, myös naapurikylät kärsivät. Peltoja voi jäädä tulvan alle jopa 5 500 hehtaaria. Välittömässä vaarassa on 600 taloa ja tulvavedestä voi kärsiä yli tuhat taloutta”, kyläyhteisön ohjelmakomitean puheenjohtaja Ri Song Chol kertoo. Paikallinen yhteisö on nimennyt viisi riskialuetta pitkällä joen penkalla.

Kiviä kuljetetaan kuorma-autoilla, mutta muuten työ tehdään käsin. Tulvan torjuntahanke rahoittaa sementin ja kuljetukset, yhteisö tarjoaa työvoiman jota tarvitaan valtavan kivimäärän siirtelyyn ja rakennustyöhön.

Pohjois-Korean Punaisen Ristin vapaaehtoisia johtaa Jin Yong Chol. ”Olemme jakautuneet ryhmiin: toiset kantavat kiviä, toiset rakentavat tulvavallia. Tästä ei ole hyötyä vain meidän kylälle, vaan myös alempana tulvavesien varrella olevat kylät ja tilat hyötyvät”, hän selittää.

Aurinkoisena lauuantaina joenuomassa hyörii satoja ihmisiä. Jos noin tuhat ihmistä paiskoo töitä, vallit saadaan valmiiksi kuukaudessa. ■

Punaisen Ristin kiertävä klinikka on pystytetty Petite Rivieren, Grande Ansen tuhoalueella.

Hauras Haiti

Hurrikaani Matthew iski kovia kokeneelle Haitille hurjalla voimalla lokakuussa 2016. Yli tuhat ihmistä kuoli, ja jopa 1,4 miljoonaa jäi vaille kotia ja tarvitsi välitöntä apua. Pahiten tuhoutuneita alueita olivat Sud ja Grand Anse, niemimaan eteläinen ja pohjoinen osa. Suomen Punainen Risti lähetti Haitiin IT-alan ammattilaisen sekä viestintädelegaatin.

Auto kaartaa rannikkoa kiertävää tietä. Edessä avautuu maailmanloppua muistuttava näkymä. Kirkkaan turkoosiin mereen on valunut joesta ruskeaa jätettä, palmumetsä muistuttaa hakkelusta. Se mitä taloista on jäljellä, seisoo huterasti avustusjärjestöiltä saatuun sinisten pressujen alla. Haitin eteläisen niemimaan läntinen kärki on yksi hurrikaani Matthewn jäljiltä pahiten tuhoutuneista alueista.

Yli 60 metriä sekunnissa edenneen trooppisen hirmumyrskyn alle jäi ihmisiä, monen elinkeino, asutusta, kouluja ja sairaaloita. Rannikkoseuduilla kalastajilta katosi veneitä ja verkkoja. Sisämaassa tuhon alle jäivät eläimet ja viljelykset. Myös useita vedenjakelupisteitä rikkoutui. Tästä syystä puhtaan veden saanti vaikeutui, ja kolera sekä muut taudit pääsivät leviämään.

Jo entuudestaan haastavat tieolosuhteet, tulvivat joet sekä mutavyöryt eroosioherkillä alueilla ja huono infrastruktuuri tekivät humanitaarisen avun pääsystä pahiten tuhoutuneille alueille todella haastavaa.

IT-alan ammattilainen Lauri Järvinen, 40, huolehti tietoliikenneyhteyksistä Punaisen Ristin Haitin avustusoperaatiossa. Ilman puhelinta ja sähköpostia auttajien työ on vaikeaa.

”Matka katastrofialueelle oli pitkä, sillä lentoja oli vähän ja tieolosuhteet olivat huonot. Kaikki puut olivat harmaita. Jos en olisi tiennyt mistä on kyse, olisin

voisi luulla että tänne on saapunut syksy. Myrsky oli vienyt kaiken mukanaan”, Järvinen kertoo.

LIIKKUVA KLINIKKA TUO APUA

Ilma seisoo. Taivas on jakautunut paahtavan auringon ja sadetta enteilevän pilvimassan välille. Kanadan Punaisen Ristin liikkuvan klinikan tiimi on hetken etsinnän jälkeen löytänyt paikan mihin pystyttää klinikan väliaikaisteltat Les Irois:n kylään, Grande Ansen alueelle Etelä-Haitissa.

Klinikka nousee huikkeen nopeaa vauhtia avaralle kentälle. Sen yhteyteen levitetään telttakankainen vaalea katos, jotta ihmiset eivät joutuisi seisomaan tuntikaupalla porottavassa auringonpaahteessa.

”Olimme kotona kun puu kaatui talomme päälle. Katto tuhoutui täysin, ja juoksimme turvaan naapurimme luo. Siellä oli turvassa myös muita, meitä oli yhteensä 30 pienessä talossa”, kertoo Les Irois:n asukas, kahden lapsen äiti Mita Bazelet, 32. Hän silittää hellästi itkevän pienen poikansa poskea. Nuoren äidin kasvot ovat aurinkoiset, tilanteesta huolimatta optimistisen oloiset. Hän asuu talossa yhdessä äitinsä Marie Marthe Cherismen, 50, veljensä Charles Cacoiocun, 22, ja kahden lapsensa kanssa aivan kentän laidalla.

Kenttää reunusti vielä kuukausi sitten betoniseinä, joka on nyt murusina pitkin laitaa ja kaatuneena talojen päälle. Viimeisimmillään raskaana oleva Bazelet sai apua Punaisen Ristin klinikalla, sekä

avustuspaketin talon kunnostamista varten. Veli on korjannut katon, mutta se vuotaa edelleen. ”Menetimme vuohen ja sen kaksi kiliä, porsaas sekä lehmän. Lisäksi peruna-, jamssi- ja riisiviljelyksemme ovat tuhoutuneet ” kertoo veli Charles hiljaisella äänellä.

Seuraavassa kohteessa, Anse d’Hainaultissa, liikkuva klinikka pystytetään tuhoutuneen koulun tiloihin. Klinikka tarjoaa ensiapua ja psykososiaalista tukea, ja se viiyy yhdestä kolmeen päivään kunnes lähtee taas uuteen paikkaan tuhoalueella. Yhteensä liikkuvia klinikoita on kolme.

Klinikan jonossa odottaa pieni tyttö yksin. Kahdeksanvuotiaan Medjinen katse on vakava ja syvälle porautuva. Toinen silmä märkii pahasti. Hänen perheensä on monen muun tavoin menettänyt talonsa. Ranskalainen hoitaja Marion Lahuec

SANITEETTI- JA VESIPISTEIDEN KUNNOSTUS JA KOLERAN ENNALTAEHKÄISEMINEN HYGIENIAVALISTUKSELLA OVAT OLLEET YKSI PUNAISEN RISTIN PÄÄTEHTÄVISTÄ HURRIKAANIN JÄLKEISESSÄ HAITISSA.

puhdistaa silmän ja antaa hygienieneuvoja; miten pestä käsiä ja pitää silmää puhtaana. Pienen tytön hiljainen tuska on käsin kosketeltavaa.

Punaisen Ristin klinikka tarjoaa psykososiaalista ensiapua, jonka tarkoituksena on löytää keinoja hurrikaanin ja menetyksen aiheuttamiin traumoihin. Lapsille tämä tarkoittaa usein erilaisia aktiviteetteja kuten piirtämistä, jutustelua ja ajatusten viemistä muualle. Aikuiset pääsevät puhumaan suuremmin ahdistuksesta ja surusta. Ensiavun tarkoitus on luoda turvallinen tila ilmaisulle ja löytää tarvittaessa lisäapua kumppanijärjestöjen kuten Unicefin kautta.

”Näen joka päivä lapsia, jotka kärsivät menetyksen jälkivaikutuksesta. Osa on menettänyt perheenjäseniä ja kotinsa”, kertoo Kanadan Punaisen Ristin psykososiaalinen delegaatti Emilie Gauthier-Paré. Hän keskittyy kuuntelemaan Medjinen puhetta. Tyttö kertoo nukesta, lempilelustaan, joka katosi hurrikaanin aikana.

PUHTAAN VEDEN VOIMALLA

Haiti voisi hyvin olla yksi Karibian helmistä kuten Hispaniolan saaren jakava naapurimaa Dominikaaninen tasavalta on.

Katastrofiaalittiin, maailman köyhimpiin kuuluvan, kohtalon runteleman maan on kuitenkin ollut vaikea nousta haasteista omille jaloilleen. YK:n maailman ruokaohjelma WFP:n vuoden 2015 tilastot kertovat karusta todellisuudesta: noin 100 000 alle 5-vuotiaista haitilaislapsista kärsii aliravitsemuksesta, alle puolella 10 miljoonan väestöstä on puhdasta vettä kotiolosuhteissa, ja vain noin neljänneksellä on käytössään riittävät saniteettitilat.

Hurrikaani Matthew:n jälkeen viikkoja kestäneet tulvat ja huonot hygieniaolosuhteet herättivät pelon, että vuoden 2010 maanjäristyksen jälkeen alkanut kolera-epidemia toistuu. Silloin koleraan sairastui yli 700 000 ihmistä ja siihen kuoli noin 9 000. Tällä kertaa Haitin terveysviranomaiset raportoivat yli 3 400:sta koleratartunnasta, jota vastaan 3 000 Haitin Punaisen Ristin vapaaehtois-

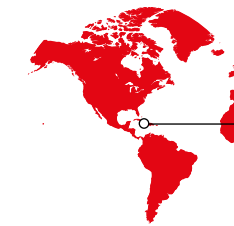
ta sekä yhdeksän kansallista yhdistystä lähtivät taistelemaan.

Saniteetti- ja vesipisteiden kunnostus ja koleraan ennaltaehkäiseminen hygieniavalistuksella ovat olleet yksi Punaisen Ristin päätehtävistä hurrikaanin jälkeisessä Haitissa. Esimerkiksi Hollannin Punainen Risti korjaa tuhoutuneita vedenjakelupisteitä ja pumppuja yhdessä Haitin kansallisen vesi- ja sanitaatiojärjestö Dinepan kanssa.

Hollannin Punaisen Ristin avustustyöntekijä Iker Yuguero yhdessä vapaaehtoisiinsa kanssa on puhdistanut vedenjakelupisteitä ja korjannut pumppuja Coteauxn alueella, Sud’ssa. Vedenjakelupisteet sijaitsevat metsän uumenissa, kukkuloilla, paikoissa joihin pääsee vain jalkaisin. Kaikki tarvikkeet on siis tuotava tunnin kävelymatkan päässä olevalle pisteelle käsin. Työ itsessään on fyysistä ja raskasta tropiikin kuumuudessa.

”Kun tulimme tänne ensimmäistä kertaa heti hurrikaanin jälkeen, oli vettä joessa rintakehään asti ja kova virtaus. Näimme kuinka iäkäs nainen joutui veden vietäväksi, emmekä voineet auttaa häntä. Se oli pysäyttävää. Pienillä teillä oli isoja puita joiden yli oli kiivetävä. Itse

Mita Bazalet, 32, ja hänen äitinsä Marie Marthe Cherisme, 50, saivat avustuspaketin. Perhe menetti hurrikaanissa viljelyksensä ja eläimensä.

Haiti

- Pääkaupunki: Port-au-Prince
- Pinta-ala: 27 750 km²
- Väkiluku: 10 485 800
- Väestötiheys: 335 / km²

Fakta

- Maanosan köyhin maa, joka kärsii vuosittain toistuvista myrskyistä, ympäristön tuhoutumisesta ja sijaitsee maanjäristyksille alttiilla alueella.
- Haiti toipuu yhä 2010 maanjäristyksestä ja

Matthew-hirmumyrskyistä. Maan yhteiskunnalliset olot ovat jatkuneet epävakaana.

Maanjäristyksen jälkeen SPR auttoi väestöä selviytymään välittömistä tuhoista antamalla suojaa, rakennustarvikkeita ja terveydenhuoltoa yhteensä n. 100 000 asukkaalle. Työtä jatkettiin Haitin, Norjan ja Hollannin PR:n kanssa yhteishankkeina 2017 saakka.

Punaisen Ristin lääkäri Aleth Abidine tutkii 8-vuotiaan Medjinen märkivän silmän.

vedenjakelupisteet olivat soran ja muun roskan täyttämiä. Tänään olemme vihdoin saaneet ne puhtaiksi ja voimme yhdistää putket, kertoo Yuguero.

”Tärkeintä on korjata entinen, ja tehdä siitä kestävämpi. Ja antaa yhteisölle ohjat omiin käsiin jotta he pystyvät ylläpitämään vedenjakelupistettä. Puhdas vesi on kaiken a ja o”, hän lisää.

NAAPURIEN AVULLA ETEENPÄIN

Siskokset Edlana Jounal, 75, ja Anjelica Jounal, 63, seisovat yhdessä ystävättärensä Leday Ferrandin, 72, kanssa Punaisen Ristin jakelupisteiden ulkopuolella Abacoussa, Haitin lounaisosassa. Naiset ovat hakeneet kanisterit ja keittiöavustuspaketin.

”Menetimme kaiken. Meillä ei ole kattoa, ei mitään. Asumme kaikki naapurimme luona, kertoo hiljaisella äänellä puhuva Jounal.

Abacoun jakelupiste on sekin entisen koulun tiloissa. Pihalla makaa kaatuneena puu, juurineen päivineen. Tiellä kuuluu arjen elämän ääniä, musiikkia, melua, jutustelua. Rantaviiva näkyy tuhoutuneiden talojen takana. Sade on hellittänyt, sen tilalle on tullut paahtava auringonpaiste. Ihmiset jonottavat sinnikkäästi kuumuudesta huolimatta.

Kun jako on suoritettu, Punaisen Ristin avustusrekka jatkaa matkaa. Yhtäkkiä se hyytyy tien poskeen. Kuski Orna Jean Emmanuel, 42, tutkii vian syytä. Tämän päivän hän ajaa rekkaa, ja kertoo olevansa kiitollinen että edes yhdelle päivälle löytyi töitä. Monen muun lailla Orna Jean Emmanuel asuu perheensä kanssa naapuriansa luona. Hänellä on päällä samat vaatteet kuin silloin kun hurrikaani iski. Hurrikaani Matthew vei mukanaan talon lisäksi kaksi perheenjäsentä. ”Elämä oli jo ennen hurrikaania vaikeaa, mutta pystyin sentään elättämään perheeni. Jos tyttäreni halusivat namuja, pystyin heille niitä ostamaan. Nyt en voi”, Emmanuel toteaa. Hän koettaa vielä käynnistää rekkaa, tuloksetta. Auto pitää hinata korjaamoon. ■

Siskokset Edlana Jounal, 75, (vas.), Anjelica Jounal, 63, (kesk.) ja heidän ystävänsä Leday Ferrand, 72, menettivät hurrikaanissa kaiken omaisuutensa.

Ebolan jälkeen

Länsi-Afrikan alueella yli 11 000 ihmistä menehtyi ebolaan. Yksistään Sierra Leonessa kuoli 4 000 ihmistä. Punainen Risti koulutti Sierra Leonessa, Guineassa ja Liberiasa yhteensä noin 10 000 vapaaehtoista, jotka valistivat ihmisiä ebolan vaaroista, antoivat psykososiaalista tukea, työskentelivät hautausmaissa, jäljittivät tartuntaketjuja ja hoitivat sairastuneita ebolaklinikoilla. WHO julisti ebolaepidemian päättyneeksi Sierra Leonessa marraskuussa 2015.

Sorakenttä on laaja ja autio. Loppuaan lähestyvä sadekausi on jättänyt sen pinnan painanteisiin lätäköitä. Taivas heijastuu niistä. Tänään se on harmaa. Jos tämä maa osaisi puhua, se saattaisi haluta vain vaieta.

Oli kevät 2014. Epätietoisuus kulki juoruina kylästä kylään. Naapurivaltioista Guineasta ja Liberiasta oli jo jonkin aikaa raportoitu outoja kuolemantapauksia, ja niitä tuntui tulevan lisää. Puhuttiin taudista, jota ei näe. Sen oireet olivat samankaltaisia kuin flunssassa tai malarialla, ja siksi moni vain kohautteli olkapäitään. Ainahan näitä tropiikissa riittää, ajateltiin. Suullinen perimätieto ei tuntenut varoittavia esimerkkejä uudesta vieraasta. Katastrofi sai rauhassa kolkutella ovella.

Länsi-Afrikassa sijaitseva Sierra Leone on yksi maailman köyhimmistä valtioista. Vuosikymmenen kestänyt verinen sisällissota tuli päätöksensä vuonna 2002, ja sen jälkeen kaikki on täytynyt aloittaa pohjalta. Aikaa on kulunut vasta kovin vähän. Rauniot ja rakennustyömaat muistuttavat toisiaan.

Tilastoista käsin tarkasteltuna tilanne ei näytä sen paremmalta. Alle viisivuotiaiden kuolleisuus on maailman korkein, elinajanodote maailman matalin. Yli puolet väestöstä elää köyhyyssrajan alapuolella ja kärsii ruokapulasta. Maa-seudulla vesilähteet ovat pääsääntöisesti

suojaamattomia, ja urbaaneillakin alueilla enemmistö asukkaista elää vesijohtoverkon ulottumattomissa. Suurin osa maasta on ilman sähköverkkoa. Puolet aikuisväestöstä ei osaa lukea. Listaa voisi vaivatta jatkaa.

On mahdotonta olla edes jälkiviisas. Jos täällä olisikin osattu odottaa uutta taistelua, resursseja varautumiseen ei yksinkertaisesti olisi ollut.

Elettiin toukokuuta, kun pidetty perineparantaja Kailahunin alueella itäisessä Sierra Leonessa sai potilaan Guineasta. Parantaja kosketti huonovointista naista ja kuunteli henkien neuvoja. Diagnoosi osui harhaan. Yrteistä ei ollut apua. Myös parantaja menehtyi.

Pidettiin komeat hautajaiset. Sitten hautajaisvieraiden hautajaiset. Helvetti oli hetkessä irti. Ebola oli saapunut Sierra Leoneen.

SURUVIESTIEN VIEJÄ

Jestina Boyle sulkee silmänsä. Huokaus on lyhyt mutta jotenkin painava. Aivan kuin hän saisi keuhkonsa vain puoliksi täyteen. Toimistohuoneen seinälle kiinnitettyjen paperilappujen kulmat lepattavat ilmastointilaitteen viileässä virrassa. Sorakentälle Kenemaa on pääkaupunki Freetownista ajomatkaa kuutisen tuntia, mutta ajatuksissa liikuttaessa ovat välimatkat yhdentekeviä. Boyle ei tahdo löytää sanoja.

Musa Konneh Kenemassa paikalla, jossa Punaisen Ristin ebolaklinikka sijaitsee. Konneh huolehti klinikalla työturvallisuudesta.

Kadiatu Bangura toivoo, että voisi vielä jokin päivä tavata häntä ebola-kllinikalla auttaneet hoitajat.

rukouksia menehtyneille. ”Voitko välittää hänelle rakkautemme?”, linjan toisessa päässä kysyttiin.

Sitten hän palasi potilaiden luo, yritti valaa heihin uskoa parantumisesta, tanssitti lapsia, tahtoi saada heidät hymyilemään. Öisin ahdistus kaikista seuraavan päivän ruumiista piti häntä hereillä.

MAAILMA PELKÄÄ

Linnuntietä Sierra Leonesta Suomeen on matkaa 6 500 kilometriä. Maan tapahtumat päättyvät uutisiimme harvoin, mutta nyt media tehtiin huolestuttavia otsikoita niin tiuhaan, että turvallisuuden tunne pääsi pohjolan perukoillakin järkkymään. Internetin keskustelupalstoilla kirottiin alueelle paikallisten tueksi lähteneet suomalaiset avustustyöntekijät varmoina siitä, että he palatessaan tuovat ebolan mukanaan.

Maailma oli varpaillaan. Sairaaloissa harjoiteltiin uusia toimintaprotokollia, varusteltiin eristysluoneita ja opeteltiin, kuinka pukea ja riisua avaruuspukua muistuttava suojavarustus oikeaoppisesti. Virus ei saanut päästä mellastamaan maailman metropoleihin. Riski pandemiaan oli asiantuntijoiden mukaan pieni, mutta virheille ei sopinut jättää sijaa.

Jos lähtökohtia ja varautumista haluaa asettaa mittasuhteisiin, niin kerrottakoon,

että Konon alueella Pohjois-Sierra Leonessa elää suunnilleen saman verran ihmisiä kuin Helsingissä. Epidemian vyöryessä kaupunkiin siellä oli kolme ambulanssia. Yksi niistä varattiin ebolapotilaiden kuljettamiseen. Lääkäreitä koko kuuden miljoonan asukkaan Sierra Leonessa oli ennen ebolaa 136.

Heikko terveydenhuolto tarkoittaa Sierra Leonessa arkielämän tasolla sitä, että apua vakaviinkin vaikeisiin saatetaan

”JOS MEILLÄ EI OLISI OLLUT KANSAINVÄLISIÄ AVUSTUSTYÖNTEKIJÖITÄ EIKÄ HEIDÄN TUOMIAAN TARVIKKEITA TURVAAMASSA TILANNETTA, MEILLÄ EI OLISI OLLUT TOIVOA”

– sanoo sairaanhoitaja Josephine Makieku kotonaan Kenemassa.

hakea mieluummin kylän omalta tohtorilta kuin julkisesta terveydenhuollosta. Kyse on välimatkoista ja luottamuksesta, tietämättömyydestäkin. Perinneparantajat nauttivat yhteisöissään pääsääntöisesti suurempaa arvostusta kuin länsimainen lääketiede. Yrtit eivät ole täällä mitään vaihtoehtoista, vaan toisinaan ainoa saatavilla oleva apu.

SANKARI-SAIRAANHOITAJA

Resurssien ja osaamisen puute lannisti. Valtion sairaala Konossa oli jo ennestään ollut tunnettu heikosta tasostaan, mutta

syksyllä 2014 tilanne oli ebolan myötä riistäytyä käsistä täysin, kun potilaiden lisäksi myös sairaanhoitajat ja lääkärit alkoivat kuolla. Epäluuloiset ihmiset sairaalan porttien ulkopuolella mellakoivat, sillä he uskoivat lääkäreiden ruiskuttavan ebolavirusta rakkaisiinsa tai käyvän kauppaa heidän sisäelimiinsä. Joskus taas sairastuneet olivat niin sekaisin, että jahtasivat hoitohenkilökuntaa. Samaan aikaan perinneparantajia oli pakko asettaa

toimintakieltoon, sillä heitä haluttiin olevan hengissä vielä ebolan jälkeenkin.

”Jos meillä ei olisi ollut kansainvälisiä avustustyöntekijöitä eikä heidän tuomiaan tarvikkeita turvaamassa tilannetta, summaa sairaanhoitaja Josephine Makieku kotonaan Kenemassa. Boylen tavoin myös Makieku työskenteli vapaaehtoisena Punaisen Ristin ebola-kllinikalla.

Vaikka Makieku on oikeassa, olisivat kansainväliset tahot yksinään olleet nekin tehottomia. Ilman yhteistyötä paikallistoimijoiden kanssa olisi ulkomailta

tullut apu tyssännyt viimeistään jonnekin kuoppaiselle viidakkotielle. Ilman tuhansien tavallisten sierraleonelaisten päätöstä asettaa yhteinen etu omansa edelle, kuka tietää, missä olisimme nyt.

Makieku ei epäroinyt. Kun radiossa kerrottiin klinikan avaamisesta, lähti hän saman tien kysymään, pääsisikö mukaan auttamaan. Ehkä sitä voi kutsua velvollisuudentunnoksi, ehkä humaaniudeksi.

Moottoripyörät päristävät tasaisena virtana talon ohi. Siniseltä seinältä, haalistuneesta kuvasta, ajasta ikuisuuteen siirtyneet vanhemmat katselevat tytärtään. Makieku sormeilee kunniamerkkiä, joka hänelle myönnettiin epidemian aikaisesta toiminnastaan. Hän sanoi veljelleen kaksi vuotta sitten, että haluaa olla sankari, sellainen, josta perhe voisi olla ylpeä.

Makieku on kiitollinen saamistaan tunnustuksista, mutta tuumaa sitten, etteivät ne lopulta tarkoita mitään. Ei hän sillä lastensa koulutusta maksa. Uuden alun rakentaminen ebolan jälkeen on ollut vaikeaa. Tällä hetkellä Makieku, kuten monet klinikakollegansa, on työtön. Unelmissa on oman apteekin avaaminen, mutta lupaprosessi on jumissa. Toisinaan Makieku haaveilee, että voisi työskennellä delegaattina ja viedä ebolan aikana karttunutta erikoisosaamistaan eteenpäin.

Miten, ja onko se lainkaan mahdollista, sitä hän ei tiedä.

Iltapäivän sade tulee taas yllättäen ja voimalla. Hukuttaa hiljaisuuden. Tulevaisuudesta puhumisen hankaluutta on helpompi ymmärtää, jos tajuaa nykyhetken toivottomuutta.

Makieku ei kuitenkaan haluaisi kuulostaa siltä, että olisi jotain vailla, pyytäisi jotain. Ei ainakaan itselleen. Mutta kollegoidensa puolesta hän toivoo, ettei heitä unohdeta.

Sama vaatimattomasti lausuttu toive toistuu keskusteluissa monien muiden ebolaoperaatioissa työskennelleiden kanssa. Heitä pelottaa jäädä yksin nostamaan maataan ja itseään takaisin jaloilleen. Kansainvälinen huomio tuli ja meni, mutta moni asia maassa on nyt vielä heikommassa tilassa kuin ennen epidemiaa. Paikallistoimijoiden resurssit uhkaavat loppua kesken, vaikka haluaa pistää asiat järjestykseen olisi. Eikä kyse ole vain rahasta tai materiaalisista tarpeista vaan yhtäläillä henkisestä jaksamisesta.

SYRJITTY HAUTAAJA

Freetownin slummissa asuva Mariama Manneh kertoo, ettei hänellä ebolan aikaan ollut perhettä. Ystävät ja sukulaiset kaikkosivat, kun hän kertoi heille päätöksestään liittyä vapaaehtoiseksi

Punaisen Ristin hautaustiimiin. Mannehin pieni tytär vietiin häneltä pois, sillä pelättiin, että Manneh tartuttaisi viruksen häneen. Mannehin oli epidemian ajaksi myös muutettava pois kotoaan. Sukulaiset eivät pitäneet häneen yhteyttä, sillä olivat varmoja, että hän on kuollut.

Ei kukaan Mannehia pyytänyt lähtemään mukaan hautaustoimintaan. Hän itse halusi, vaikka olikin peloissaan. Hautaustiimeissä oli aluksi vain miehiä, eikä se Mannehille käynyt. Hän koki, että jonkun täytyy vaalia ebolaan menehtyneiden naisten arvokkuutta.

Työpäivät olivat rankkoja, joskus yöt ja unet rankempia. Hautaustiimit ryytyivät huonokuntoisia teitä tuntitolkulla kylästä kylään. Etäisimpiin kohteisiin piti mennä jokea pitkin veneellä, toisinaan kävellä viidakkopolkujä. Kuumuus suojaavun sisällä muutti hikipisarar nagaroiiksi.

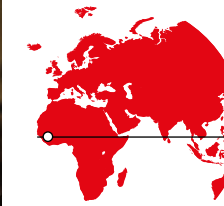
”Jos minä en tee tätä, niin kuka muu sitten?”, kyselivät vapaaehtoiset itseltään pitääkseen motivaatiota yllä. Siitä tuli mantra.

Omana syntymäpäivänään Manneh hautasi 16 ruumista. Yhdeksän naista, neljä lasta. Manneh mietti kuolleiden lasten äitejä ja omaa tyttärtään. Hän ei voinut etäännyttää itseään tilanteesta. Rinnassa tuntui raskaammalta kuin koskaan aikaisemmin.

Ebolaan menehtyneiden hautausmaa Kenemassa. Nuoria, vanhoja, vastasyntyneitä, ja kokonaisia perheitä lepää täällä.

Josephine Makieu kotonaan tyttärensä Davidan kanssa.

Sierra Leone

- Pääkaupunki: Freetown
- Pinta-ala: 71 740 km²
- Väkiluku: 6 018 888
- Väestötiheys 98,6/km²

Fakta

Hautaustiimissä työskennellyt Eric Massaquoi kertoo, että työ aiheutti painajaisia. Ne pyörivät päässä edelleen.

- Yksi maailman vähiten kehittyneitä maita. Sisällissodan jälkeinen maata ovat koetelleet luonnonkatastrofit sekä vakavat terveyskriisit kuten Ebola- ja malariaepidemiat.
- Maa toipuu hitaasti Ebolan seurauksista ja varautuu vastaaviin tilanteisiin. Valtio kamppailee uusien työpaikkojen luomiseksi sekä talouden edistämiseksi.

Mariama Mannehin työtoverit olivat hänen perheensä ebolaoperaation aikana. Ilman heidän tukeaan hän ei olisi jaksanut.

- SPR on toiminut yhteistyössä Sierran Leonen Punaisen Ristin kanssa vuodesta 2007. Toiminnassa on tuettu yhteisöperustaista terveysohjelmia. Sen puitteissa ihmisiä on opetettu puhdistamaan juomavettä, rakentamaan vesipisteitä ja käymälöitä. Kykyä reagoida katastrofeihin kasvatetaan työntekijöitä kouluttamalla ja seurantasysteemejä parantamalla.

Nuoret pelaamassa jalkapalloa turisteista tyhjällä Freetownin rannalla. Elämä ebolan jälkeen jatkuu.

Päällisin puolin Freetownin ruuhkassa ja slummien kapeilla kujilla elämä vaikuttaa tavalliselta. Ebola ei näy katukuvassa enää muuten kuin auringon paahtamina valistustauluina ja seiniin unohtuneina julisteina.

Manneh on jälleen perheensä luona, kotona. Tytär istuu naapurissa saamassa uusia lettejä hiuksiinsa. Ympärillä on elämää. Manneh vakuuttaa voivansa ihan hyvin.

Silti jotakin menneisyydestä soi sanoissaan, kun hän vielä mainitsee, että hän haluaisi ihmisten todella tietävän, mitä hän ja muut hautaustiimien jäsenet ovat joutuneet käymään läpi. On nimittäin hyvin pitkälti juuri Mannehin ja hänen kollegoidensa ansiota, että ebola lakkasi leviämästä.

Kun epidemian jyllätessä selvitettiin miten ja miksi tauti leviää niin holtittomasti, osoittautui perinteisten hautausrituaalien harjoittaminen suurimmaksi uusia tartuntoja aiheuttavaksi tekijäksi. Ihmiset

eivät joko ymmärtäneet tai tienneet, että ebolaan menehtyneen henkilön ruumiin koskettaminen paljain käsin tai ruumiinereitteille altistuminen oli lähes satavarma tapa saada ebola. Siksi ihmiset saivat hautajaisissa tartunnan. Parin viikon sisällä sama tartuntakaava toistui hautajaisvieraiden omassa hautajaisissa.

Jotta viruksen eteneminen voitiin pysäyttää, oli välttämätöntä perustaa hautaustiimejä. Niiden tehtävänä oli haudata ebolaan menehtyneet turvallisesti ja kuollutta sekä hänen omaisiaan kunnioitavalla tavalla.

Tärkeästä työstään huolimatta hautaustiimien jäsenet saivat osakseen pilkkaa ja vihaa. Ebolaan liittyvät virheelliset ennakkoluulot ja ihmisten henkinen ylikuormitus purkautuivat heihin. Hautaustiimin jäseniä syytettiin milloin veren keräämisestä ruumiista bisnestarkoituksiin ja milloin ebolan levittämisestä. Työn ulkopuolisessa elämässä ihmiset osoittelivat heitä kadulla ja huutelivat törkeyksiä. Parisuhteita hajosi.

Vanhemmat hylkäsivät lapsiaan. Ihmisiä ajettiin kodeistaan.

Se on aikamoinen hinta siitä, että on vapaaehtoisesti halunnut pelastaa yhteisönsä katastrofista.

UUTEEN AMMATTIIN

Emmanuel Bangalie, entinen hautaustiimin jäsen, kertoo, että vaikka ihmisten asenteet muuttuivat tiedon karttuessa hyväksyviksi ja kiitollisiksikin, osa vapaaehtoisista kokee silti edelleen syrjintää epidemian aikaisen työnsä takia.

Itse hän sanoo saavansa outoja katseita enää tiettyssä yhteisössä vieraillessaan, mutta ei sen kummallisempaa. Muuten henkisen jaksamisen kanssa on kyllä vähän niin ja näin. Asiat palaavat edelleen mieleen.

Bangalie opiskelee Pujehunissa vapaaehtoisille tarkoitettussa uudelleen-koulutuskeskuksessa. Sen tarkoitus on auttaa ebolaoperaatioissa osallisina olleita nuoria uuteen alkuun ja irti menneestä.

(Ylhäällä) Huonokuntoiset tiet vaikeuttivat avustuseraatiota. Punaisen Ristin vapaaehtoiset dokumentoivat eteen osuneita tilanteita.

Konon huonomaineinen sairaala kunnostettiin ebolan aikana, ja nykyään se on yksi Sierra Leonen parhaista sairaaloista. Massahin aliravittu tytär Christiana on saanut hyvää hoitoa ja on jo voimistumaan päin.

Bengalie on valinnut oppiaineekseen tietotekniikan, sillä uskoo, että siinä on tulevaisuus. Millainen, se on vielä mysteeri. Ilman omaa tietokonetta saati bisnessuunnitelmaa hän pelkää koulutuksen valuvan hukkaan.

Viereisessä rakennuksessa ompelukoneen ääressä istuva Eric Massaquoi pohtii samaa. Siniset housut syntyvät nyt käden käänteessä, mutta opiskelujen päättyessä tilanne voi olla toinen. Hänellä ei ole varaa työtilaan tai ompelukoneeseen.

Massaquoi todella haluaisi jättää taakseen kaiken sen mitä joutui ebolan aikana kokemaan. Hän inhoaa sitä, että ihmiset kutsuvat häntä hautaajapojaksi. Hän haluaisi olla vain ihan tavallinen vapaaehtoinen, ihan tavallinen Eric.

Tai oikeastaan Massaquoi haluaisi olla muusikko, räppäri. Hän on kirjoittanut omia kappaleita ja kertoo ommellessaan laulavansa. Musiikki on rakkaus. Se on myös tie ulos, eteenpäin. Lyriikoihin

on päätynyt Massaquin kokemuksi ebolan ajalta. Kipu on paperilla parempi kuin sisällä.

SELVIYTYJÄ

Sitten on toki heitä, jotka selvisivät. Sellaisia kuin Kadiatu Bangura. Tyttö oli yhdeksänvuotias sairastuessaan syksyllä 2014. Hän sai taudin isältään, joka oli osallistunut naapurin hautajaisiin.

Kadiatu kuljetettiin hoitoon Punaisen Ristin ebolaklinikalle Kenemaan. Hän oli klinikan ensimmäisiä potilaita, ensimmäinen lapsi. Kadiatusta tuli heti hoitajien silmäterä. Kaikki tekivät kaikkensa, jotta tyttö tulisi kuntoon.

Suomalainen ebolaklinikalla työskennellyt avustustyöntekijä Virpi Teinilä on kirjoittanut päiväkirjamerkintöihinsä, miten onnellinen oli huomattessaan Kadiatun voimistuvan. Makieu muistelee, kuinka hän esitteli tyttöä klinikalle saapuville uusille potilaille esimerkkinä siitä, että toivoa

todella on. Boyle riisui suojavaatteensa voidakseen ensitöikseen halata korkean riskin alueelta pois päässyttä tyttöä.

Kadiatu istuu kotinsa rappusilla Waterlooossa ja nieleskelee kyynelitä. Hänen on vaikea puhua, sillä hänellä on niin kova ikävä häntä auttaneita henkilöitä.

On hullua ajatella, että ebolaan sairastuminen voi kaikessa kamaluudessaan olla myös kaunista. Kadiatu menetti perheestään kuusi henkilöä ebolalle, isänsä mukaan lukien. Jäljelle jääneiden lisäksi hän kuitenkin katsoo perheekseen nyt myös heidät, jotka hoitivat häntä klinikalla.

Ja se on tavallaan yksinkertaista; he pitivät hänestä huolta kuin omasta tyttärestään.

”Toivon heidän elämänsä kaikkea hyvää kiitoksena siitä rakkaudesta, jota he minulle osoittivat.”

Sorakentän vieressä on hautausmaa. Vihreää puske sen läpi. Kukkasiakin. Ehkä tämä maa puhuu sittenkin. ■

Teksti: Tiia Haapaniemi,
Terhi Heinämäki,
Noora Jussila,
Tuuli Laitila
Kuvat: Emil Helotie,
Arie Kievit

Käteisavustus käytetään useimmiten ruokaan. Etelä-Swazimaassa jonotettiin maissista tehtyä mealie-mealia.

Kun käteisvarat kuivuvat

Yli 20 miljoonaa ihmistä kärsii hälyttävästä ruoanpuutteesta Itä-Afrikassa. Kuivuuteen on vaikuttanut ensin El Niño vuonna 2015, ja sitä seurannut La Niña, mitkä ovat aiheuttaneet epä säännöllisiä sateita ja pienempiä satoja ja vähentäneet laidunmaata. Suomen Punainen Risti auttaa kaikkein hädänalaisimpia ihmisiä kuivuusalueella. Käteisavustuksista on tulossa uusi, nopea avustusmuoto perinteisen ruoka- ja tavara-avun rinnalle.

SWAZIMAA

”Koko ikänäni en ole nähnyt sellaista vuotta! Aina ennen olemme voineet kasvattaa edes jonkin verran vihanneksia, mutta nyt mikään ei kasvanut”, päivittelee Ntombile Dlamini, 77, ja heristää nyrkkiään kohti taivasta, joka on antanut sateita vain kitsaasti.

Sadetta saatiin odottaa eteläisessä Afrikassa pitkään. Swazimaata koetteli ennen kokematon kuivuuskausi vuosien 2015–2016 aikana. Sen taustalla oli voimakas koko eteläistä Afrikkaa koetellut El Niño -ilmiö. Maissipellot kuivuivat kasaan ja joenuomissa sinnitteli enää pienen pieni puro.

Ntombile Dlaminin ja hänen naapureidensa puutarhoissa kasvaa normaalisti maissin lisäksi pinaattia, pähkinää ja erilaisia vihanneksia.

”Ensimmäistä kertaa eläissäni istutin siemenet kolmesti, mutta mikään ei lähtenyt kasvamaan”, vahvistaa Msane Magagula, 67.

”Oli päiviä, kun emme saaneet mitään syödäksemme, joimme vain vähän vettä. Pelkäsin, että kuolen, eikä lapsilleni ja lapsenlapsilleni jää mitään syötävää, yhtyy naapuri Bettena Sihlongonyane, 73, puheeseen.

Naapurusten pelastukseksi tuli Punaisen Ristin ja EU:n komission humanitaarisen avun toimiston ECHO:n käteisavustus. Swazimaassa 9800 perhettä eli noin 50 000 ihmistä sai 35 euron arvoisen kuukausiavustuksen.

”Käteisavustukset ovat humanitäärisen avun muoto, jolla voi korvata tai täydentää perinteisiä ruoka- tai kotitaloustarvikkejakeluja”, selittää SPR:n alueellinen katastrofiavun neuvonantaja Jouko Ala-Outinen. Katastrofitilanteissa rahaa voi käyttää ruuan ostoon, vuokran maksamiseen, elintärkeiden lääkkeiden hankkimiseen tai vaikkapa lasten koulumaksuihin.

UUSI AVUSTUSMUOTO

Swazimaassa useimmat nostivat rahan paikallisen puhelinoperaattorin toimipisteestä tai Punaisen Ristin jakelupisteestä. Jotkut käyttivät mobiilirahaa ostoksiin. Käteisavustuksia voidaan jakaa myös rahana tai ostoksiin oikeuttavilla kupongeilla siellä missä ei ole matkapuhelinverkkoa.

”Aluksi emme tienneet, mikä mobile money on. Kun avustuksesta kertova tekstiviesti tuli puhelimeen, puristimme puhelinta tiukasti. Pelkäsimme, että puhelin tippuu ja viestille tapahtuu jotain”,

Bettena Sihlongonyane muistelee, ja naapurukset nauravat.

APUA KAIKKEIN HAAVOITTUVIMMILLE

Pahiten kuivuuden pahentama niukkuus iskee niihin ihmisiin joilla on vaikeaa jo entuudestaan. Käteisavustusohjelmaan pääsyn kriteerit täyttivät esimerkiksi yksinhuoltajaäidit ja perheet joissa toinen vanhemmista on kroonisesti sairas tai vammainen. Swazimaassa yli neljänneksellä aikuisväestöstä on hiv/aids-tartunta, joten monissa avunsaajaperheissä on aids-orpoja.

Yksi käteisavustuksen saajista on Nkosingphile Mhlanga, 78, joka asuu kymmenen kouluikäisen lapsenlapsensa kanssa. Kaikki hänen kuusi omaa lastaan, eli lastenlasten vanhemmat, ovat kuolleet aidsiin. ”Kuivuus oli hirvittävä. Emme voineet istuttaa mitään”, Mhlanga sanoo.

”Lapset ovat käyneet naapureilla tekemässä kotiaskareita, jotta he saisivat palkkioksi vähän ruokaa. Ennen käteisavustusta meillä ei ollut mitään muuta mahdollisuutta selviytyä tästä tilanteesta.”

Mhlanga osti avustuksella 15 kilon säkin mealie-mealia, karkeaa maisijauhoa, jota Swazimaassa yleisesti syödään, sekä papuja, perunoita ja saippuaa.

Käteisavustuksella todella ostetaan sitä mistä on eniten puutetta. Swazimaan Punaisen Ristin tekemän seurantakyselyn mukaan 96 prosenttia ihmisistä käytti avustuksen ruuan ostamiseen.

Swazimaassa tilanne parantui avustuskauten jälkeen. Sateet tulivat kylvökaudella marraskuussa 2016, joten maaliskuussa 2017 saatiin sato. ”Nyt näyttää siltä, että kuivuus on tällä kertaa ohi eteläisessä Afrikassa”, Ala-Outinen arvioi.

ZIMBABWE

Kuivuus koetteli Zimbabwea monta vuotta peräkkäin, kunnes sateet viimein pelastivat maissisadon. Monet perheet ehtivät kuitenkin menettää osan karjaansa kuivuuden takia. Tilannetta on vaikeuttanut maan talouden huono kunto ja työttömyys.

Vuonna 2016 aloitetussa Punaisen Ristin ruokaturvaoperaatiossa jaettiin raha-avustuksia noin 2000:lle perheelle 14:n kuukauden ajan. Lisäksi 5000 perhettä sai 10 kiloa hirssin siemeniä kokeiltavaksi uutena satokautena, ja porakaivojen korjaaminen toi helpotusta ainakin 1500:lle perheelle eli juomavettä ihmisille ja karjalle.

”Zimbabwea monilla ei ole varaa ostaa ruokaa, vaikka sitä olisi saatavilla. Siksi kaikkein heikoimmassa asemassa oleville kohdistetut suorat käteisavustukset on katsottu tehokkaimmiksi ja myös nopeimmiksi tavoiksi auttaa”, kertoo Jouko Ala-Outinen.

KÄTEISAVUSTUKSEN EHDOT

Ruoka- ja tarvikkeiden verrattuna käteinen on kustannustehokas avustusmuoto, koska kalliit kuljetus- ja varastointikustannukset jäävät pois. Käteisavustus myös lisää apua tarvitsevan ihmisen valinnan mahdollisuuksia ja omanarvontuntoa kriisin keskellä, kun vastuu ja vapaus tuotteiden hankinnasta jää hänelle itselleen.

Jotta käteisavustusohjelma voidaan ottaa käyttöön, kohdemaassa täytyy olla toimivat markkinat ja tuotteita tarjolla lähietäisyydellä, käteiseen perustuva talous sekä paikallisen yhteisön ja päättäjien hyväksyntä. Kohteessa täytyy myös olla luotettava tapa tunnistaa avunsaajat ja hankkeeseen osallistuvat kauppiat. Ja tietenkin tarvitaan riittävästi Punaisen Ristin vapaaehtoisia valvomaan jakelua.

Käteisavustusten lisäksi Punaisen Ristin pitkäkestoiset kehitysohjelmat tukevat yhteisöjä löytämään uusia toimintamalleja sekä ruokaturvan että elinolojen parantamiseen. Viljelijöitä koulutetaan monipuolisempaan viljelyyn, sekä parannetaan vedensaantia. Zimbabwea polttopuuta säästävistä helloista ja uudenaikaisista kuivuutta kestävästä kotipuutarhoista on tullut suosittuja.

KENIA

Kadzo Hare, 35, kuuntelee tarkkaavaisena, kuinka ravitsemus- ja terveystoimittaja Amos Maitha muistuttaa häntä ja muita kyläläisiä jokapäiväisen hygienian tärkeydestä. Ryhmä on jo saanut tietoa ravitsemuksesta, ja seuraavaksi keskustellaan erilaisten ruoka-aineiden säilytyksestä sekä perheen ruokasuunnittelusta.

Hare erosi hiljattain miehestään ja on nyt viiden lapsen yksinhuoltajaäiti. Perhe muutti takaisin hänen kotikyläänsä Mgamboniin. Kymmenen hengen taloudessa asuvat myös Haren äiti ja kolme sisarusta.

Perheen tilanne on erityisen vaikea, sillä sateet ovat jo kahden vuoden ajan olleet ihan liian vähäisiä tai jättäneet kokonaan tulematta. Se on heikentänyt ruokaturvatilannetta laajoilla alueilla Keniassa. Erityisen pahasti kuivuus koettelee Haren kotiseutua,

Ntombile Dlamini (vas.), Monicah Langwenya (kesk.) ja Bettena Sihlongonyane kävivät noutamassa käteisavustuksen Ngudzinen jakelupisteestä.

Käteisohjelmaan osallistuva kauppias Sihle Dlamini myi mealie-meal-säkkejä jakelukeskuksessa Hoseassa, Swazimaassa.

Avunsaajat odottelivat käteisen jakoa Shiselwenissä, Swazimaassa.

Xoliswa Masuku, 16, (vasemmalla) kävi veljiensä kanssa noutamassa isoäitinsä käteisavustuksen, jolla hän osti kaksi 25:n kilon säkkiä mealie-mealia.

Ganzen aluetta Kilifin piirikunnassa Kenian rannikolla.

Alue kärsii historiansa pahimmasta kuivuudesta. Talvella 2017 Kenian Punainen Risti julisti kuivuuden kansalliseksi katastrofiksi 23:ssa piirikunnassa 47:sta. Jopa neljä miljoonaa ihmistä kärsii kuivuudesta ja tarvitsee välitöntä apua.

Kuivuuden takia viljelystä ja eläinten laiduntamisesta on tullut mahdotonta Siksi maanviljelijöiden ja karjanhoitajien tulotaso on tällä hetkellä alhaisempi kuin yleensä. Ihmiset ovat alkaneet syödä harvemmin ja huonompaa ruokaa tai lainata ruokaa ja rahaa ystäviltä. Kaikkein köyhimmät kotitaloudet tarvitsevat ruoka- ja hätäapua.

Punaisen Ristin ja yhteistyökumppaneiden tekemän arvioinnin perusteella päätettiin, että paras hätäapu alueella on lyhytkestoinen käteisvarojen siirtohanke. Hankkeen tarkoituksena oli auttaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevaa tuhatta kotitaloutta selviämään kriittisten neljän kuukauden yli lokakuusta 2016 helmikuuhun 2017.

Käteisvarat siirrettiin suoraan kotitalouksille kenialaista M-Pesa-mobiililahpalvelua käyttäen kerran kuussa. Avustussumma on laskettu tavallisen ruokakorin markkina-arvion perusteella. Kuten eteläisessä Afrikassa, myös Keniassa Punainen Risti kehittää käteisvarojen siirron lisäksi paikallisten kykyä varautua tuleviin kriiseihin. Kotitalouksia kannustetaan osallistumaan ravitsemuskoulutuksiin, kuten Kadzo Hare teki. Koulutusten avulla varmistetaan, että kodeissa tiedetään miten valmistaa ravitsevaa ruokaa.

ORASTAVA TOIVO

”Saimme juuri viimeisimmän avustuksen, jolla sain hankittua perheellemme maissia, vehnäjäuhoja, ruokaöljyä ja papuja. Vettä haemme kolmen kilometrin päässä sijaitsevasta sadeveden keruualtaasta”, Hare kertoo.

Kuivuuden ja ruokavarastojen ehtymisen aiheuttama epätoivo on vaihtunut toiveikkauteen ja orastavaan uskoon paremmasta tulevaisuudesta. Punaisen Ristin tarjoamat käteisavustukset ovat auttaneet perhettä suuresti. ”Toivon saavani kerättyä avustuksesta pienen pesämunan. Haluan hankkia vuoheen parantaakseni perheemme ruokaturvaa”, Hare sanoo. Hän toivoo myös, että Punaisen Ristin avustustyö jatkuisi.

Zimbabwe

- Pääkaupunki: Harare
- Pinta-ala: 390 757 km²
- Väkiluku: 14 546 961
- Väestötiheys: 35 / km²

Fakta

- Zimbabwen luonnonvarat, jotka houkuttelivat aikoinaan siirtomaahallinnon paikalle, eivät enää tuota hyvinvointia köyhyville kansalle.
- Ilmastonmuutos aiheuttanut epävakausta. On joko kuivuutta tai sitten suuret joet tulvivat ja maissisato tuhoutuu.
- Suomen Punainen Risti on Zimbabwen Punaisen Ristin kanssa innovoinut uusia metodeja. Avaimenreikä-kasvimaa ja puuta säästävät hellat eivät maksa tekijälleen mitään, mutta parantavat perheiden elämää ja savannin hidaskasvuiset kasvit säästävät.

Swazimaa

- Pääkaupunki: Mbabane
- Pinta-ala: 17 364 km²
- Väkiluku: 1 451 428
- Väestötiheys: 55 / km²

Fakta

- Swazimaa on Afrikan pienin valtio ja viimeinen feodaalinen kuningaskunta.
- Swazimaassa neljäsosa maan väestöstä on HIV-positiivisia.
- SPR yhdessä Swazimaan Punaisen Ristin kanssa toteutti mittavan käteisavustushjelman EU:n rahoituksella pahimmilla kuivuusalueilla 2016-2017. Nyt katse keskiytyy löytämään pitkäkestoisempia rahoituksia jotta kriiseihin voidaan valmistautua paremmin.

Kenia

- Pääkaupunki: Nairobi
- Pinta-ala: 580 367 km²
- Väkiluku: 45 010 056
- Väestötiheys: 58,1 / km²

Fakta

- Itä-Afrikan suurin talous ja kaupan keskus. Maassa on kuitenkin maailman suurimmat tuloterot. 42 % väestöstä elää köyhyyserajan alapuolella.
- Vakava kuivuus koettelee myös Keniaa. Noin 2,6 miljoonaa ihmistä, erityisesti maan pohjoisosissa, on avun tarpeessa kriisin vuoksi.
- Kehitysyhteistyön lisäksi SPR on tukenut Kenian Punaisen Ristin isojen katastrofien, kuten meneillään olevan kuivuuskauden aikana.

Somalia

- Pääkaupunki: Mogadishu
- Pinta-ala: 637 657 km²
- Väkiluku: 10 817 354
- Väestötiheys: 16,4 / km²

Fakta

- Yksi maailman köyhimmistä ja turvattomimmista maista.
- Yli puolet maan väestöstä kärsii kuivuuden aiheuttamasta ruokakriisistä ja tarvitsee humanitaarista apua. Pahiten kärsivillä aluilla akuutin aliravitsemuksen taso hälyttävä ja nälänhätä on todellinen uhka.
- Suomen Punainen Risti tukee Somalian Punaisen Puolikuuta kehitysyhteistyön ja humanitaarisen hätäavun kautta. Apu kohdistuu ihmisten perustarpeisiin ja terveytyöhön.

Ukraina

- Pääkaupunki: Kiova
- Pinta-ala: 603 550 km²
- Väkiluku: 44 209 733
- Väestötiheys: 73,6 / km²

Fakta

- Euroopan toiseksi suurin valtio.
- Ukrainassa on tänä päivänä "jäätynyt konflikti". Arviolta 3,8 miljoonaa ihmistä on avun tarpeessa. Talous kasvoi hiukan viime vuonna.
- SPR on tukenut humanitaarista avustusta Ukrainassa konfliktin alettua ulkoasiainministeriön tuella ja suomalaisten lahjoitusten avulla. SPR:llä on pysyvä delegaatti maassa vuodesta 2016 ja ohjelmat keskittyvät terveydenhuollon saatavuuden parantamiseen sekä sodan oikeussääntösten (IHL) tunnettavuuden edistämiseen.

Toive on helppo ymmärtää, sillä kuivuus ei ennusteiden mukaan ole helpottamassa. Hartaasti odotettu sadekausi viivästyi, ja Kenian meteorologinen instituutti arvioi, että sateista tulee tavallista heikommat. Kuivuuden ennustetaan jatkuvan ainakin vuoden 2017 loppuun saakka. Avun tarve on siis edelleen olemassa.

SOMALIA

Ugaso Haybe Ahmed on tullut liikkuvaan klinikkaan, koska tuntee synnytyspoltoja. Hän on yhdeksännellä kuukaudella raskaana, joten kättilö Rahma Osman soittaa lähimmälle Somalian Punaisen Puolikuun pitämälle klinikalle. Tuleva äiti luvataan tulla hakemaan ambulanssilla synnyttämään turvallisesti.

"Kuivuus vaivaa kotiseutuani Gabilayn aluetta. Muualta Somalimaasta on tullut ihmisiä karjansa kanssa etsimään vihreitä alueita", Ugaso Haybe Ahmed kertoo. Kuivuustilanne Somaliassa paheni keväällä 2017, minkä vuoksi moni perhe on menettänyt karjansa ja satonsa ja joutunut pakenemaan maan sisällä.

Myös Ahmedin perheen karjaa on kuollut. "Vettä saa vielä yhteisestä vesialtaasta, mutta pelot tuottavat nihkeästi", hän selittää. Perheiden säästöjä syövät myös perinteet, sillä Somalimaan tapoihin kuuluu ruokkia kaikki vieraat. "Toistaiseksi perheellemme ruoka on riittänyt, mutta ruuan kyselijöitä on paljon."

Somalian Punaisen Puolikuun aluevas- taava Ibrahim Osman mittasi odottajan käsivarren ympäryksen määrittääkseen onko hän alipainoinen. "Toistaiseksi vielä normaali, joskin alarajoilla", Osman toteaa.

KOLERA LEVIÄÄ

Somalia on yksi maailman köyhimpiä ja turvattomampia maita, jonka humanitaarinen tilanne on heikentynyt nopeasti. Yli 6,2 miljoonaa ihmistä – puolet maan väestöstä – tarvitsee kiireisesti humanitaarista apua. Lisäksi tarttuvat taudit uhkaavat jopa 5,5 miljoonaa ihmistä, joista yli puolet on naisia ja lapsia.

Saastuneen veden ja ruuan takia kolera alkoi levitä Somaliassa toukokuussa 2017 siinä määrin, että alueelle lähetettiin kansainvälisen Punaisen Ristin hätä-apuyksiköitä. Vesivarastot ovat yleensä maassa olevia altaita, joiden vesi likaantuu helposti. Jos sateet lopulta tulevat, myös likaantuneen veden käyttö lisääntyy.

"Somalian Punainen Puolikuu on auttanut jo useassa ripuliepideemiassa, joissa on ollut myös koleran tunnusmerkit, eli korkea kuolleisuus koska ihmiset ovat nälkiintyneitä", kertoo avustustilannetta keväällä 2017 kartoittanut Terhi Heinämäki. Hän toimii Suomen Punaisen Ristin Itä-Afrikan aluevastaavana.

Suomen Punainen Risti auttaa ennestään kuivuudesta pahiten kärsineitä alueita Somalimaassa jakamalla ruokaa ja puhdasta vettä, sekä tukemalla alueella

seitsemää pysyvää terveysklinikkaa ja kahta liikkuvaa klinikkaa. Liikkuvat klinikat lähtevät nopeasti liikkeelle alueille, joilla on koleraa ja ne tavoittavat myös maan sisäisiä pakolaisia. Klinikkoilla jaetaan vedenpuhdistustabletteja ja hygieniatietoa.

KÄTEISELLÄ NÄLÄNHÄTÄÄ VASTAAN

"Tapasin Somaliassa ihmisiä, jotka eivät ole syöneet viikkoihin kunnolla, sekä selkeästi aliravittuja naisia ja lapsia. Vesi on usein likaista, ja siitä voi tulla sairauksia. Tilanne on hyvin paha joka puolella ja apua tarvitaan nopeasti, koska veden ja ruuan puute uhkaa vakavasti ihmisten terveyttä", Heinämäki kuvailee.

Myös Somaliassa aiotaan kokeilla käteisavustusta, jolla vastataan uhkaavaan nälänhätään. Perheiden ahdinkoa helpot- taakseen SPR jakaa 1 400 kotitaloudelle Somalimaan länsiosissa käteisavustuksen. Se myönnetään kerran kuukaudessa kännykän kautta, ja se kattaa kuusihenki- sen perheen ravinnontarpeen.

Heinämäki havaitsi, että ihmiset eivät turvaa pelkästään järjestöjen apuun, vaan kriisi on tuonut esiin ihmisten solidaarisuuden. "Ihmiset myös auttavat toinen toisiaan, se kuuluu somaliperinteeseen. Niillä on vielä rahaa, jotka ehtivät myydä karjaa ennen sen menehtymistä. Monet ovat menettäneet lähes koko omaisuutensa."

Käteisavustus auttaa kaikkein hädänalaisimpia pääsemään pahimman yli. ■

Punainen Risti porasi vesikaivon kuivuudesta kärsivän alueen ihmisille ja eläimille Somaliassa.

Apteekikorttijakelu Zaporizhzhyan Punaisen Ristin piiri toimistolla

UKRAINA

Käteisavustusta voidaan käyttää myös konfliktialueilla, kuten Itä-Ukrainassa. Suomen Punainen Risti tuki Zaporizhzhyan kaupungissa kroonisesti sairaita maansisäisiä pakolaisia apteekkiavustuk- sin talvella 2017.

Zaporizhzhya sijaitsee Donetskien maakunnan naapurissa. Sinne on tullut jopa yli 100 000 maansisäistä pakolaista turvaan konfliktin alettua kolme vuotta sitten. Suuri osa heistä on naisia, lapsia ja vanhuksia.

Apteekkiavustuksella ihmiset pystyivät hankkimaan välttämättömiä lääkkeitä, joten rahaa säästyivät muihin elinkustannuksiin kuten ruokaan, vuokraan ja talvivaatteisiin. Avunsaajat saivat kortin, joka toimi heidän asiakaskorttinaan kumppaniapteekissa. Apteekissa jokaiselle avunsaajalle luotiin asiakastili jolle ladattiin rahaa, ja jolla he pystyivät käydä ostamassa tarvitsemiaan lääkkeitä joustavasti. Avustuksilla tuettiin yli 1600 henkilön lääketarpeita keskimäärin puolen vuoden ajan.

"Varsinkin talviaikaan kun lämmityskustannukset nousivat itäisessä Ukrainassa jopa kymmenkertaisiksi kesään verrattuna, tuli avustus hädänalaisille ihmisille todella tarpeeseen", sanoo Eeva Warro, Suomen Punaisen Ristin avustustyöntekijä Ukrainassa. Avustusooperaatio toteutettiin yhteistyössä Ukrainan Punaisen Ristin kanssa. ■

Yhteinen huoli Itämerestä

Vallgrund, Vaasan edustalla. Matkustajalaiva on vaikeuksissa Raippaluodon länsipuolella. Meri on jäässä, tuulee. Laivan matkustajat pitää evakuoida. Merellä rajavartiolaitoksen lähes 100-metrinen ulkovartiolaiva Turvan miehistö auttaa helikopteria nostamaan kannelta 130 merionnettomuuteen joutunutta ihmistä. Rajavartioston lentäjät kuljettavat heidät Suomen Punaisen Ristin evakuoitujen vastaanottokeskukseen. Hätäntyneiden ja kylmästä kärsivien pelastettavien ympärillä häirii vapaaehtoisia rekisteröimässä heitä ja tarjoamassa ruokaa ja juomaa.

Tilanne ei ole tosi, vaan osa maaliskuussa 2017 järjestettyä kansainvälistä Kvarken-meripelastusharjoitusta. Merellä harjoitettiin meripelastuksen lisäksi muun muassa meripelastukseen liittyvän lentotoiminnan johtamista, merestä pelastautumista, aluksen hätähinausta, jäissä avustamista sekä kaluston ja henkilöstön siirtämistä aluksesta toiseen. Harjoitukseen osallistuivat Rajavartiolaitoksen lisäksi puolustusvoimat, Ruotsin rannikkovartiosto ja Suomen Punainen Risti. Lisäksi harjoitusta seurasi tarkkailijoita Norjasta, Virosta ja Kanadasta.

”Suomen Punainen Risti kehittää jatkuvasti valmiutta toimia suuronnettomuuksissa. Harjoituksissa testataan eri toimijoiden ja suunnitelmien yhteensopivuutta. Kvarkenissa kiinnosti erityisesti talvitoiminnan testaaminen sekä evakuoitujen vastaanotto ja rekisteröinti merellisessä tilanteessa”, kertoo Suomen Punaisen Ristin katastrofivalmiuden neuvonantaja Ilona Hatakka.

Katastrofivalmius liitetään usein eksoottisempiin, luonnonkatastrofeille herkempiin maisemiin. Mutta aivan meidän lähiympäristössämme voi sattua suuronnettomuus. Suomen rajaviranomaisten mukaan Itämerellä rekisteröitiin vuosina 2008–2013 yli 1 000 vaaratilannetta, keskimäärin yksi joka toinen viikko.

Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n luokittelun mukaan 49 tapauksista oli luonteeltaan vakavia.

Itämerellä seilaa jatkuvasti 2 000 suurta alusta, kuten säiliölaivoja, rahtialuksia, risteilyaluksia ja matkustajalauttoja.

Itämeri onkin yksi maailman vilkkaimmista merialueista. Ennusteiden mukaan liikenne saattaa jopa kaksinkertaistua seuraavan 20 vuoden aikana.

Itämeri ei ole helppo navigoitava saariston ja paikoittain matalan veden takia. Helsingin edusta ja Tanskan salmet ovat kaikkein haasteellisimpia ja riskialttiimpia onnettomuuspaikkoja. Itämeren rooli on muuttunut myös turvallisuusnäkökulmasta. Alueella on entistä

KATASTROFIVALMIUS LIITETÄÄN USEIN EKSOOTTISEMPIIN, LUONNONKATASTROFEILLE HERKEMPIIN MAISEMIIN.

Mutta aivan meidän lähiympäristössämme voi sattua suuronnettomuus.

enemmän sotilaallista toimintaa, ja sen myötä kasvanut onnettomuusriski. Viime vuosien kokemusten perusteella myöskään tahallinen vahingon aiheuttaminen ei ole poissuljettu.

TIIVIIMPÄÄ YHTEISTYÖTÄ

Uhkien vuoksi viranomaiset vahvistavat valmiuttaan vakavien merionnettomuuksien varalta. Alueen yhdeksän Punaisen Ristin kansallista yhdistystä varautuvat auttamaan viranomaisia niin onnettomuuksissa kuin niiden jälkihoidossakin. Esimerkiksi matkustaja-aluksen evakuoinnissa Punaisen Ristin vapaaehtoiset avustusyksiköt voisivat antaa ensiapua, suojaa, psykososiaalista tukea sekä avustaa majoituksessa ja huollossa.

Lisäksi Punainen Risti voi tukea viranomaisia esimerkiksi onnettomuuden uhrien rekisteröinnissä ”Myös perheiden yhdistäminen kuuluu Punaisen Ristin ydinosaamiseen, se voisi tulla kysymykseen risteilyalusonnettomuudessa, koska matkustajia on useista eri maista”, Hatakka sanoo.

Hieman meripelastusharjoituksen jälkeen Itämeren alueen Punaisten Ristien edustajat kokoontuivat Helsingissä. Kokouksen taustalla on yhteinen huoli Itämeren alueen meri- ja ilmaliikenteen sekä teollisten riskien kasvusta.

”Parempaa valmiutta tarvitaan myös

esimerkiksi sääriskeihin varautumiseen ja kykyyn vastata pakolaistilanteisiin ja muihin poliittisesta toiminnasta johtuviin uhkakuviin”, sanoo Kalle Löövi, Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen avustustoiminnan johtaja.

ARKTINEN ULOTTUVUUS

Helsingin kokouksessa Suomen, Ruotsin, Tanskan, Saksan, Puolan, Liettuan, Latvian, Viron ja Venäjän Punaisten Ristien edustajat suunnittelivat yhteistä hanketta, jonka avulla alueen Punaiset Ristit yhdenmukaistavat auttamistyötään suuronnettomuuksissa.

Kokoukseen osallistuneissa Euroopan Unionin jäsenmaissa asuu yhteensä 148

miljoonaa ihmistä. Venäjän 144 miljoonasta asukkaasta 2,5 miljoonaa asuu Itämeren rannalla Kaliningradin alueella ja Pietarin alueella. Alueen Punaisilla Risteillä on yhteensä yli 200 000 auttamistaitoista vapaaehtoista.

Yhteistyötä tehdään myös pohjoisempina, Arktisella alueella. Suomi aloitti keväällä 2017 Arktisen neuvoston puheenjohtajana. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun Kansainvälinen Liittö (IFRC) on ollut neuvostossa pitkään tarkkailija-asema, ja Suomen Punaista Ristiä on pyydetty on pyydetty edustamaan Liittoa neuvoston puheenjohtajakauden 2017-2019.

Neuvoston työryhmät, jotka ovat lähellä Punaisen Ristinydinosaamista, liittyvät valmiuteen, hätätilanteiden ennaltaehkäisyyn ja niihin vastaamiseen. Lisäksi Suomi toimii toukokuusta lähtien puheenjohtajana kestävän kehityksen työryhmässä, jonka kantava teema on kantokyky.

”Kun ilmastonmuutoksen myötä avautuu uusia vesiväyliä, ja sen myötä onnettomuuksien ja hätätilanteiden riski kasvaa, Punaisella Ristillä voisi olla rooli Itämeren tapaan Arktisilla vesialueilla”, Kalle Löövi arvioi. ”Islannin Punaisen Ristin kanssa olemme jo alustavasti sopineet yhteistyöstä mahdollisten tulivuorenpurkausten osalta, mutta alueen merillä taitaa kohta olla jo enemmän ihmisiä kuin saarella.” ■

Harjoitukseen osallistui Suomen Punaisen Ristin lisäksi rajavartiolaitos, puolustusvoimat ja Ruotsin rannikkovartiosto.

Ilona Hatakan mielestä on tärkeää, että Suomen Punainen Risti kehittää jatkuvasti valmiutta toimia suuronnettomuuksissa.

Onnettomuusriski Itämerellä on kasvanut

Jerevan, 1877

Voitokkaat kärryt

Abessinia, 1935

Leikkauspöytä,
1800-luku

Faltinin hattu

Ensiapulaukku,
1920-luku

Juhlman kunniaksi

Suomen Punainen Risti täyttää tänä vuonna 140 vuotta. Järjestö toimi aluksi nimellä Yhdistys haavoitettujen ja sairaitten sotilasten hoitamista varten. Se on pyrkinyt auttamaan hädänalaisia siellä missä apua kipeimmin tarvitaan, oli se sitten ulkomailla tai kotimaassa. Jo historiansa alkulehdillä yhdistys lähti matkaan kenttäsaairaalan kanssa. Terveystuhojen ammattilaiset olivat avustusooperaatioiden pioneereja, mutta jo varhain seurueisiin kuului myös logistiikan, muonituksen ja viestinnän osaajia.

Vain kaksi kuukautta perustamisensa jälkeen Yhdistys haavoitettujen ja sairaitten sotilasten hoitamista varten lähetti avustusretkikunnan Turkin sotaan, Venäjän puoleiselle Kaukasian rintamalla vuonna 1877. Ensimmäisen kenttäsaairaalan mukaan pakattiin paljon tavaraa rautasängyistä paloruiskuihin, otettiin mukaan kokopiinen valtavan painava leikkauspöytäkin. Kuorman kuljettamiseen vuoristossa tarvittiin neljättoista neljän hevosen vetämät rattaat.

Määränpäähän Erivaniin eli nykyiseen Jerevaniin pystytettiin 50-paikkainen kenttäsaaraala, jota nimitettiin ambulanssiksi. Potilasmäärän kasvettua sairaala

siirtyi kaksikerroksiseen taloon. Välillä malariaan ja lavantautiin sairastunutta omaa henkilökuntaa tosin oli hoidettavana enemmän kuin potilaita. Muita suomalaisia ei lasaretissa hoidettu, sillä Suomen kaarti soti kaukana Jerevanista Balkanilla, Romaniassa ja Bulgariassa.

S seuraava näytön paikka koitti 27 vuotta myöhemmin, kun yhdistys lähetti ambulanssin Venäjän-Japanin sotaan. Sodan aikana tunnetuksi tulleet suomalaisten kaksipyöräiset sairaankuljetusta varten tehdyt kärryt palkittiin Punaisen Ristin VII konferenssissa Lontoossa 1907.

Mantšurian Guntšuliniin perustettiin sairaala, jonne tuli hoidettavaksi muun

muassa eräs kuumeinen, nuori ratsuväen everstiluutnantti Mannerheim. Johtava lääkäri Richard Faltin leikkasi sotasankarin korvasta paiseen. Faltin oli useita kertoja kirurgina taistelukentillä Suomen Punaisen Ristin lähettämänä. Mantšurian jälkeen vuosina 1914–1917 hän toimi Venäjällä ambulanssisaaraalan ylilääkärinä ensimmäisen maailmansodan itärintamalla. Hänen univormuunsa kuului ajan hengen mukainen päähine.

I tsenäistymisen jälkeen vuonna 1919 yhdistys muutti nimensä Suomen Punaiseksi Ristiksi. Suomalaiset auttoivat sotavankeja Euroopassa, pakolaisia lähialueilla ja maanjärjestyksen uhreja eri puolilla maailmaa – aivan

kuten nykyäänkin. Vuonna 1935 lähdettiin ensimmäistä kertaa auttamaan Afrikkaan, Abessiniaan, jossa Italian Benito Mussolini taisteli keisari Haile Selassietta vastaan.

Menestyksekkään keräyksen turvin SPR lähetti nykyiseen Etiopiaan kenttäsaaraalan, jota eläkkeelle jäänyt Richard Faltin lähti johtamaan. Matkassa oli paljon vastoinkäymisiä, joista ambulanssin liejuun juuttuminen matkalla Hararista Dagahabouriin oli vähäisimpiä. Sairaaloita pommitettiin ilmasta ja sinappikaasulla. Myöhemmin tohtori Faltin piti kokemusta arvokkaana, ja kehui, että Suomessa osataan valmistaa ensiluokkaisia telttoja, kuten myös lääkkeitä ja säilykkeitä.

Sotien aikaan Suomen Punainen Ristillä oli lukuisia tehtäviä, joista kenttälääkinnän tukeminen oli suurin. Talvisodan 27 kenttäsairaalaista 18 oli Punaisen Ristin ja Lotta Svärd-yhdistyksen varustamia. Suomen Punainen Risti julkaisi myös omaa sotalääkintäkirjasten sarjaa, jossa muun muassa Punaisen Ristin sairaalan (nykyisin Töölön sairaala) päällikkö Simo Brofeldt ja monessa mukana ollut Richard Faltin opastivat kenttälääkäreitä.

Välirauhan aikana huhtikuussa 1940 autettiin myös muita. Suomen Punainen Risti lähetti Pohjois-Ruotsin kautta sadan sairaansijan kenttäsairaalan auttamaan Saksan hyökkäyksen kohteeksi joutunutta Norjaa. Sairaala joutui tosin toimintaedellytysten ehtyessä palaamaan takaisin jo toukokuussa.

Punaiselle Ristille kuului myös sota-invalideista huolehtiminen. Meilahden sairaanhoitajaopiston tiloihin avattiin invalidisairaala, jossa oli raaja- ja leukakirurgian sekä fysikaalisen hoidon osastot ja proteesipaja. Vähitellen sotainvalidien kuntoutustehtävät siirtyivät Sotainvalidien Veljesliitolle ja Sotainvalidien työhuoltovierastolle.

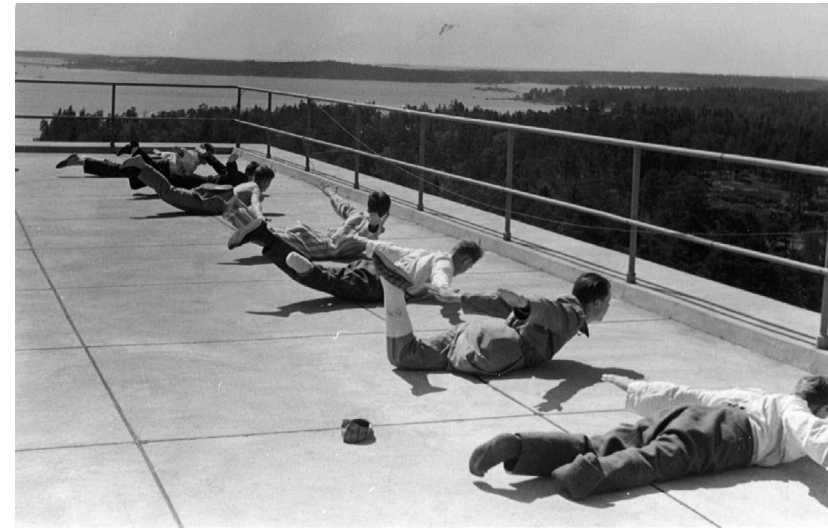
Aivo- ja hermovammat hoidettiin SPR:n pääsairaalassa Töölössä, joka muutettiin sotavammassairaalaksi. Jo ennen sotia uutera tohtori Faltin oli saanut idean Punaisen Ristin omasta sairaalasta, ja löytänyt sille tontin. Sairaala valmistui vuonna 1932. Sotien aikaan terveydenhuoltohenkilökuntaa tarvittiin koko ajan lisää, joten Punaisen Ristin sairaanhoitajat kouluttivat avuksi apusisaria. Kuri oli kova: ”Tottele. Tee aina parhaasi. Ole siisti ja täsmällinen. Älä näytä tunteitasi potilaalle, itke, flirttaa, oksenna tai pyörri.”

Sotien aikana ja niiden jälkeen Suomi sai apua muilta mailta ja järjestöiltä. Ruotsi oli suurin auttaja koko sodan ajan, myös Sveitsistä tuli avustuksia kaikkina sotavuosina. Talvisodasta lähtien Amerikan Punainen Risti lahjoitti paljon apua, kuten kuvassa olevan sidetarpeita sisältävän paketin Virginiasta. Kun Yhdysvallat liittyi sotaan 1942 apu katkesi. Avustukset alkoivat uudelleen sodan päättyttyä. Huippuvuonna 1946 amerikkalaiset lähettivät 1 700 tonnia tavaraa: 1 600 000 vaatekappaletta, yli 55 000 pikkulasten

Pitäjänmäki, 1946

Apua Amerikasta

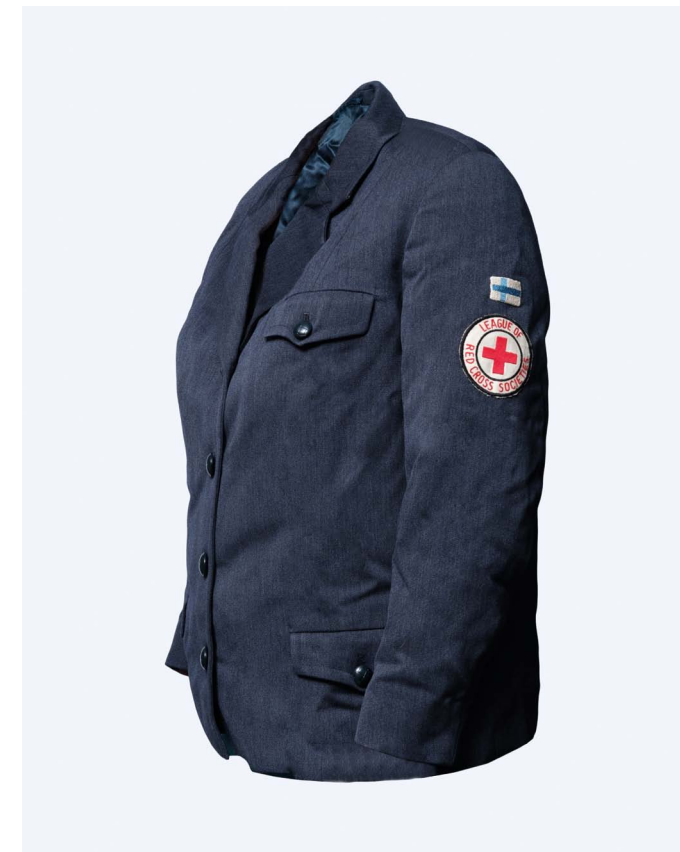
Kuntoutusta, 1940-luku

Sairaanhoitajan merkki

Unkari, 1956

Univormu, 1950-luku

vaatepakettia, 85 000 kengät, 240 tonnia saippuaa, 135 tonnia maitopulveria, 37 tonnia suklaamaitojauhetta, suuret määrät penisilliiniä ja instrumentteja, 24 kuorma-, sairaankuljetus- ja henkilöautoa, 232 000 litraa bensiiniä, sekä 500 polkupyörää terveysisareille. Kuvan terveysisar on matkalla työpaikalleen uudella polkupyörällään Helsingin Pitäjänmäellä.

Sotien jälkeen Neuvostoliiton murskaama Unkarin kansannousu 1956 kosketti suomalaisia. Kun ensimmäinen avustuspyyntö saapui, Suomen Punainen Risti lennätti jo seuraavana päivänä suomalaista veriplasmaa Budapestiin. Sävelhaja-keräys Unkarin pakolaisille oli erittäin tuottoisa, minkä turvin toimitettiin 731 tonnia erilaisia tarvikkeita Unkariin ja pakolaisille Itävaltaan ja Jugoslaviaan.

Itävaltaan Wiener-Neustadlin pakolaisleirille lähetettiin 25 avustustyöntekijää. Kolmannes Itävaltaan saapuneista 180 000 unkarilaisesta asui suomalaisten ylläpitämillä leireillä. Olot olivat välillä kurjat ja kylmät. Avustustyöntekijää lämmitti viereisen kuvan takki 1950-luvulla, jota käytti Kastehelmi Haverinen omalla komennuksellaan.

Unkarin operaation jälkeen SPR alkoi kehittää katastrofivalmiuttaan. Biafran sota oli seuraava suuri kansainvälinen ponnistus, ja sysäys suurempiin operaatioihin, kehitysyhteistyön laajentamiselle ja henkilöreservin perustamiselle. Alettiin järjestää valmiuskursseja, kehitettiin välineistöä ja nopeampia lähtöjä. Tulivat Kamputsean pakolaiset, Jugoslavian hajoamissodat, Aasian tsunami, Haitin maanjäristys, ebola. Richard Faltinin ajoista on tultu pitkälle, mutta ainakin yksi asia on säilynyt samana: ihmisten halu auttaa toisiaan hädän hetkellä. ■

Lähteet:
Rakas päiväkirja,
www.punainenristi.fi/uutiset/20170424/rakas-paivakirja
Rauli Virtanen: *Hiljaiset auttajat – suomalaista katastrofityötä Turkin sodasta Haitiin.* WSOY, 2010.

Sota tunnin päässä

Punaisen Ristin viestintädelegaatin päiväkirjamerkintöjä Irakista maaliskuussa 2017.

Kuski ojentaa etupenkiltä paksut kirjekuoret. Papereiden seassa on vanhanmallinen Nokia. Sellainen, jonka akku kestää kehdestä hautaan. Sellainen, joka tulee pitää koko ajan päällä ja mukana. Hotellin portilla on vartija ja vartijalla rynnäkkökivääri. Erbilin öiset kadut ovat auton ikkunasta näyttäneet hiljaisilta ja siisteiltä, aivan tavanomaisilta.

Sota on tunnin päässä, enkä ymmärrä sitä. Allekirjoitan laput joissa vakuutan tiedostavani työsuhteen riskit, kuten kidnappauksen, vammautumisen tai kuoleman. Hätäevakuointitiedot ja turvakysymykset kaappaustilanteita varten on suljettava omiin kuoriinsa. Virallisten papereiden välissä on jonkin paikallisen ravintolan esite. Ranskalaiset maksavat 4 000 dinaaria, kolmisen euroa. Huoneeni seinällä roikkuu maalaus vesiputouksesta.

Maritin työpäivä on ohi. Mitä hän näkee, kun sulkee silmänsä?

Illan valo tekee Erbilistä pehmeän. Saako se Mosulin rauniotkin näyttämään kauniilta?

Itäpäivän ruuhkaa.

Tänään hän ei enää itke siteitä vaihdettaessa.

Leikkaussalissa
klo 17:35.

Millaiselta maa
tuntui jalkojen
alla, kun piti
juosta karkuun?

Dianne on äiti.
Leikkauspöydällä
on lapsi. Taas.

Jonkun työnä on
ollut huolehtia,
että ruumiskärryjä
riittää.

Verhot ovat paksut ja punaiset. Aamuun on tovi.

Toimistolla. Briiffauksia ja väsymystä. Asiat enemmän tai vähemmän jumissa ja lupien saaminen kestää. Maan tapa, sanovat. Aurinko laskee kadun päähän. Nauhoitan puhelimeen 16 sekuntia lintujen laulua.

Yöllä laukausten ja räjähdysten ääniä. Herään niihin. Makaan sängyssä hämentyneenä, ja arvuuttelen onko sota vai rauha. Ohiajajien autojen torvet soivat. Kummallinen kakofonia. On pakko nousta tarkistamaan tilanne kadulla. Rauha, arvioin. Uni ottaa vallan ääniltä.

Autonkuljettaja kertoo aamulla, että jalkapallossa on tapahtunut jotain juhlimisen arvoista. Kenen niskaan kaikki ilossa ilmaan ammutut luodit putoavat?

Varastovierailut. Taivas on sininen, aurinko kuuma. Pääskysket ovat tehneet pesiä hallien rakenteisiin. Pakolaisleireihin suuntaaviin avustusrekkoihin kuormataan riisipaketteja ja pahvilaatikkokolleja täynnä apetta. Lääkevaraston perällä on oma paikka ruumiskärryille. En laske, mutta niitä on paljon. Mietin, kuinka ne kohta kuoritaan suojamuoveistaan ja lastataan kuolleilla.

Sairaalan päivystysosastolta on käynti pieneen koppiin, joka on jonkinmoinen taukotilan ja lääkevaraston yhdistelmä. Kati yrittää tarjota tuolia, mutta istuu siihen lopulta itse. Kysyn kuulumisia ja hän kysyy saako puhua suoraan. Potilaita on liikaa, apua liian vähän.

Huomaan kiirehtiväni käytäviä pitkin, sillä yritän välttää tilanteita joissa minut sekoitetaan lääkintähenkilökuntaan. Punainen liivi viestittää hädässä oleville jotain sellaista mihin en voi kameroineni vastata. Tekee mieli pyytää anteeksi.

Tyttö on kolmen ja makaa hiljaisena sängyssä huopien alla. Raapii kasvojaan. Iho kuoriutuu pois.

Ihmiskehon eritteet. Kemikaalit. Kaikki nämä oudot hajut. Teho-osasto tuoksuu erilaiselta kuin päivystysosasto. Leikkaussalissa poltetaan pommi-iskun repimän lapsen verisuonia, jotta vammat eivät

operoitaessa vuotaisi niin paljon. En tiedä mihin vertaisin hajua. Kysyn anestesialääkäriltä voiko tähän tottua. Sitä kuulemma vain oppii hengittämään suun kautta.

Osastokierroksella. Poika on 17, mutta erehdyin pitämään häntä vanhempana sillä hänen päänsä on niin turvonnut, että nuoruus ja elinvoimaisuus eivät tule ensimmäisinä mieleen. Siteiden alta paljastuu reikäinen kallo. Kotiin on osunut ohjus. Tai oikeammin kolme. Ainakin kymmenen sukulaista on kuollut. Päälaella on iso kuoppa. Aivot pilkottavat.

Illallinen Katin tiimin asunnolla. Kaikki delegaattit ovat työssään kokeneet paljon, mutta kukaan ei silti tällaista kuin tämä. Potilaiden tarinat ovat surullisempia ja vammat vakavampia. Lasten hätä porautuu ihon alle, tekee paljon nähneistäkin silmistä lätäköt.

Paikallinen tapa huolehtia sairaalan puhtaudesta on kaataa ämpärellisiä saippuavettä lattialle ja sitten lastalla vedellä tulva-aalto viemäriin. Leikkaussali on ainoa puhtaan oloinen paikka, sillä Punaisen Ristin delegaattit ovat sen omakätisesti pesseet. Leikkauspöydältä potilaat kääristään kuitenkin taas likaisiin huopiiin ja kärrätään osastolle toipumaan. Huovat ovat sukulaisten tuomia, sillä sairaalalla ei ole antaa potilaille peittoja tai tyyynyjä. Kaikki on enemmän tai vähemmän nuhujuista.

Kello käy yöstä. Kuvaeditti kesken. Univelka painaa silmiä. On laitettava napit korviin, annettava tuttujen kappaleiden keinuttua hetken. Ajatella, 80 kilometrin päässä, ISIS:n hallitsemalla alueella, saattaisin päästä musiikin kuuntelusta hengestäni.

Mies muistaa ajaneensa autoa ja sitten että on ilmassa ilman jalkoja. Yritän ajatella millaista se on, huomata, että ei ole jalkoja.

Nainen on nuori. Halunnut tappaa itsensä. Luoti on lävistänyt vatsan. Liian epästabiili, ei voida leikata. Louis, Carlos ja Dianne ovat vakavaimmeisiä ja liikkeissään nopeita yrittäessään tehdä sen mitä tehtävissä on. Tapa jolla Dianne katsoo naista. Nainen voisi ikänsä puolesta olla hänen tyttärensä. Tämä osuu Diannessaa jonkekin, ja tekee kipeää.

Irak

- Pääkaupunki: Bagdad
- Pinta-ala: 438 317 km²
- Väkiluku: 38 146 025
- Väestötiheys: 55 / km²

Fakta

- Irak on maailman viidenneksi suurin öljytuottaja. Se on vahvasti jakautunut sunni-, shiia ja kurdityhteisöihin.

- Maa on kärsinyt sodasta ja epävakauudesta vuodesta 2003. Mosul on Irakin toiseksi suurin kaupunki, jossa on suunnitelmista. Taisteluiden humanitaariset seuraukset jatkuvat pitkään.
- SPR on tukenut Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa ulkoasiainministeriön tuella.

la. SPR on myös koordinoit kansainvälisiä kirurgisia yksiköitä Irakissa, joista 9 delegaattia oli suomalaisia. Yksiköt hoitivat Mosulin taisteluissa haavoittuneita ihmisiä. Irakissa on vuodesta 2016 ollut suomalainen delegaatti tukemassa avustustyön logistiikan parantamista.

Isä yrittää rauhoittaa Dimaa.

Poika tuotiin leikkaussaliin jalkapallopaita päällään.

Yasser, 11, ennen ja jälkeen.

Nuori mosulilaismies ei halunnut taistella, joten hän pakeni sairaalaan ja pyysi saada jäädä sinne auttamaan. Tämä on hänen uusi kotinsa.

Diman kunto on romahtanut. Tyttö on tuotu leikkaussaliin vieren odottamaan siirtoa teholle. Silitän hänen päätänsä. Otsa on liian lämmin. Kuume neljässäkymmenessä. Sota.

Potilaita on tullut taas kerralla paljon. Aulassa on kaaoksen tuntua. Sotilaita ja siviilejä. Äiti, isä ja nelivuotiaat pojat, perhe, ajaneet miinaan, isä kuollut. Lasten jaloissa on pahvista ja sideharsosta kyhätty lastat. Toinen pojista huutaa äitiä, toinen on täysin hiljaa. Hiljaisen kanssa tuijotamme toisiamme silmiin hetken. Sitten hän katsoo kanyyliä kämmenselässään. Hän ei ymmärrä lainkaan mitä ja miksi. Joku istuu aulan nurkassa ja huutaa hysteerisenä.

Myöhä, pimeä. Kävelemme pauhaavan liikenteen läpi paikalliseen ravintolaan. Puussa on pieniä kukkia. Ne eivät tuoksu juuri miltään. Pöytään tuodaan ruokaa ennen kuin ehdimme tilata. Samaan aikaan sotatila-alueella Mosulissa ihmisillä on nälkä.

Miten näin lähellä toisiaan olevat maailmat voivat olla toisistaan täysin poikkeavat?

Nathem istuu teho-osaston ulkopuolella päätä käsiinsä nojaten. Onkohan hän nukkunut lainkaan viime päivinä? Hän on yrittänyt pari päivää aikaisemmin kertoa tapahtumista, mutta ei ole kyyneliltään kyennyt. Istun viereen ja haluaisin halata. Kulttuurin takia en uskalla. Typerä olo.

Pilvet roikkuvat matalalla. Matkalla Sheikhaniin on pari tarkastuspistettä. Ajamme yli sillan, joka on jäänyt kesken, kuten niin moni muukin hyvä idea täällä. Kaiteita ei ole, on pysyttävä keskellä.

Rudolf selittää Sheikhanissa miten luodit voivat joko sujahtaa kehon läpi tai sitten pyöriä kehon sisällä aiheuttaen enemmän vammoja. Leikkauspöydällä makaavan sotilaan lävistänyt luoti on jälkimmäistä laatua.

Osastolla nuori mies on juuri kuullut halvaantuneensa. Käytävän seinille on kiinnitetty kymmeniä tupakan vaaralli-

suudesta varoittavia julisteita. Lattialle kaadetaan täälläkin ämpärikaupalla vettä. Korjaamattomat ambulanssit ruostuvat takapihalla. Kim tarjoaa salmiakkia paikallisille kollegoille.

Hotellihuoneen ikkunasta näen kuinka kaupungin yllä leijuu kolme mustaa linnunnäköistä tiedustelulennokkia. Kenen ne ovat? Kuka niitä ohjaa? Mitä niillä tarkkaillaan?

Ostan sairaalassa tutuksi käyneen perheen lapsille läheisestä marketista vesivirit ja piirustuslehtiön. Muut lapset ovat liian huonokuntoisia taiteilemaan. Sairaalalla metsästämme Jarmon kanssa tyhjiä valkoisia pahvilaatikoita, joista saisi revittyä paksampia maalaus pohjia. Thaer piirtää vuoria, puita, talon, kaivon. Vasemmassa kulmassa paistaa aurinko. Pojalla ei ole enää kotia johon palata.

Vanha nainen levittää vihreän sairaalalinnan lattialle ja polvistuu rukoilemaan sen päälle.

Silmät eivät tahdo jaksaa. Jossakin laulaa lintu.

Erbilin lentokenttä on uusi ja sen lattia kiiltää. Voiko tämä olla Irak? Tuntuu absurdilta kaikki. Tämä elämä jossa todellisuudet vaihtuvat toisiin niin nopeasti. Kaikki ne veriset lapset, toisaalla kristallikruunut.

Ibrahim sanoi, että näytän väsyneeltä. Kerroin olevani. Kuulutuksessa toivottavat jo hyvää huomenta, vaikka kello on vasta puoli kaksi aamuyöllä. Miksi se oli yllättävää, että täällä ihmisten valitus on samanlaista yksitavuista kuin Suomessa-kin?

Ai.
Ai.
Ai.

Syli. Ollapa syli. Sellainen missä levätä ilman sanoja.

Ollapa sellainen ihan kaikilla. ■

Suomen Punainen Risti
Tehtaankatu 1a
00140 Helsinki

puh 020 701 2000

www.punainenristi.fi

Punainen Risti

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

Tätä julkaisua on tuettu
Ulkoasiainministeriön
kehitysyhteistyövaroista.

